

Правила за вођење преговора око будућег статуса Косова и Метохије
(предлог Владе Србије)

1. Предмет преговора је статус Косова и Метохије. Бројна практична и техничка питања (положај заједница, децентрализација, заштита културног наслеђа, економска питања...) могу бити предмет преговарања, али само у оквиру примарног питања о статусу.
2. Преговори се воде као директни преговори две стране уз посредовање „тројке“. Други модалитети (шатл-преговори и др) могу бити само додатни и консултативни у функцији директних преговора.
3. Нема стриктног временског ограничења преговора. Могуће је и потребно да Контакт група (тј. „тројка“) износи пред Савет безбедности УН повремене и привремене извештаје о току преговора.
4. Преговори треба да буду отворени у погледу исхода и рока, уз поштовање норми, правила и принципа међународног права.
5. Предлог М. Ахтисарија не може да представља основ за вођење преговора.
6. Целокупни процес треба да буде под јасним мандатом Уједињених нација и само Савет безбедности УН може да доноси релевантне одлуке.

Budući status Kosova i Metohije

- Predlog delegacije Srbije -

- 1) Suštinska autonomija: Šta to znači?
- 2) Nadležnosti Kosova i Metohije
- 3) Odnosi sa Srbijom
- 4) Odnosi sa međunarodnom zajednicom
- 5) Uklanjanje optužbi na račun Beograda

1

1) Suštinska autonomija

- Polazna tačka: dve nepomirljive pozicije
- Legitimni (zajednički) cilj: obostrana saglasnost
= izbegavanje bilo kakvog nametnutog rešenja
- Zajednički zadatak: iznalaženje konkretnog
rešenja za konkretni problem
- Osnovna prednost: miroljubivo, dugoročno i
održivo rešenje
- Zajednička korist: socijalni i ekonomski
oporavak, istorijsko pomirenje i evropska
perspektiva

2

2) Nadležnosti Kosova i Metohije

- Isključive nadležnosti pripale bi Kosovu **u svim oblastima,**
- Osim:
 - Spoljna politika
 - Odbrana
 - Kontrola granica
 - Monetarna politika
 - Carinska politika
 - Zaštita srpske verske i kulturne baštine
 - Najviša sudska instanca u zaštiti ljudskih prava

3

• Nadležnosti koje bi pripale Srbiji –

- Primenljive odmah:
 - Spoljna politika
 - Kontrola granica
 - Zaštita srpske duhovne i kulturne baštine
- One koje bi se primenjivale u kasnijoj fazi ili se uopšte ne bi primenjivale:
 - Monetarna politika
 - Carinska politika
 - Najviša sudska instanca u zaštiti ljudskih prava
 - Odbrana (potpuna demilitarizacija sa privremenim međunarodnim vojnim prisustvom)

4

- Eventualne isključive nadležnosti KiM/pokrajine:

- Zakonodavna, izvršna i sudska vlast u svim preostalim oblastima nadležnosti bez mešanja Beograda
- Puna finansijska autonomija u vođenju sopstvenih javnih finansija (oporezivanje, javni prihodi i rashodi, upravljanje investicijama)
- Samostalna izgradnja institucija: Skupština, Vlada, sudski sistem, javna administracija, decentralizacija lokalne samouprave, posebna decentralizacija srpskih većinskih opština - uz obaveznu klauzulu o zaštiti vitalnih interesa

5

3) Odnosi sa Srbijom

- Određeni oblici saradnje između Srbije i Kosova i Metohije u sledećim oblastima:
 - Slobodno kretanje ljudi, robe, kapitala i usluga
 - Sektor bankarstva, infrastrukture, komunikacija
 - Harmonizacija fiskalne politike
- Princip **nepredstavljanja** u institucijama Srbije:
 - Potpuna samouprava (stepen isključivih nadležnosti) i labava integracija
 - Mogući **izuzeci** odnosili bi se na predstavljanje u Vladi Srbije (tj. spoljnoj politici), Vrhovnom ustavnom sudu, Narodnoj banci Srbije

6

4) Odnos Kosova i Metohije sa međunarodnom zajednicom

- Odnosi Kosova i Metohije sa državama, pokrajinama, regionalnim i međunarodnim organizacijama:
 - Priroda takvih odnosa **ne pretpostavlja** status suverenog međunarodnog subjekta
 - Vlasti u Srbiji moraju biti konsultovane u vezi sa samim konkretnim sporazumima
 - Srbija neće preispitivati tekuću fazu Procesa stabilizacije i pridruživanja KiM (mehanizam praćenja, '*Tracking Mechanism*')

7

- Odnosi KiM sa međunarodnim finansijskim institucijama:
 - Direktan pristup Kosova i Metohije u skladu sa odredbama Ustava Srbije
 - Konsultacije sa relevantnim institucijama Srbije
 - Mehanizmi kontrole od strane Narodne banke Srbije
- Odnosi KiM sa Ujedinjenim Nacijama:
 - UN kao ugovorna strana i garant statusa u skladu sa odgovarajućom Rezolucijom Saveta Bezbednosti UN

8

5) Uklanjanje optužbi na račun Beograda

- Ad 1) Beograd je istinski opredeljen za rešenje putem pregovora
- Ad 2) Beograd ne želi povratak na status koje je KiM imao pre '99. godine
- Ad 3) Beograd nema nameru da upravlja Kosovom i Metohijom niti da ih u prisilno integriše
- Ad 4) Beograd se zalaže za međunarodnu i evropsku integraciju Kosova i Metohije, pri čemu Beograd ne bi bio isključivi garant budućeg statusa KiM, već bi to bili UN i međunarodna zajednica

9

Neki elementi srpskog predloga za budući status Kosova i Metohije

- I opšta zapažanja
 - Srbija je životno zainteresovana za razrešenje statusa KiM
 - Tekuću situaciju treba razrešiti pronalaženjem stabilnog i uzajamno prihvatljivog rešenja za status KiM
 - Glavni cilj: zamena međunarodne administracije UN domaćom administracijom
 - Glavni rizik: transformacija situacije pod međunarodnom kontrolom u nekontrolisanu situaciju kršenjem međunarodnog prava

Rešenje budućeg statusa KiM mora zadovoljiti tri legitimna zahteva

1. Zahtev kosovskih Albanaca da njima ne treba da upravlja Beograd
2. Zahtev kosovskih Srba da treba zaštititi njihov identitet i garantovati im bezbednost
3. Zahtev Srbije da treba očuvati njen suverenitet i teritorijalni integritet
Dodatni zahtev koji treba ispuniti:
4. Zahtev svih stanovnika čitavog regiona za povoljnim razvojem u okviru mira, stabilnosti i bezbednosti

**Suštinska autonomija odgovara na zahtev
da KiM bude uspostavljeno kao teritorija sa
punom samoupravom**

- Jasno podeljene nadležnosti između Srbije i KiM
- Isključive nadležnosti u svim oblastima izuzev:
 - Spoljna politika
 - Odbrana
 - Kontrola granica
 - Monetarna politika
 - Carinska politika
 - Zaštita verskog i kulturnog nasleđa Srba
 - Zaštita ljudskih prava u poslednjoj instanci kao i drugih relevantnih međunarodnih obaveza Srbije

- Nadležnosti rezervisane za Srbiju – odmah primenljive:
 - Spoljna politika
 - Kontrola granica
 - Zaštita srpskog verskog i kulturnog nasleđa
 - Odbrana (potpuna demilitarizacija uz privremeno međunarodno vojno prisustvo)
- Nadležnosti rezervisane za Srbiju – primenljive u kasnijoj fazi:
 - Monetarna politika (verovatno podeljena nadležnost)
 - Carinska politika (verovatno podeljena nadležnost)
 - Zaštita ljudskih prava u poslednjoj instanci kao i drugih relevantnih međunarodnih obaveza Srbije

- **Isključive nadležnosti KiM**

- Ustavotvorna nadležnost KiM u skladu sa Ustavom Srbije
- Zakonodavna, izvršna i sudska vlast u svim oblastima nadležnosti KiM bez mešanja Beograda
- Finansijska autonomija u vođenju sopstvenih javnih finansija (oporezivanje, javni prihodi i rashodi, investicije)
- Sopstveni proces izgradnje institucija: parlament, vlada, sudski sistem, javna uprava, decentralizovana lokalna samouprava, posebna decentralizacija za opštine sa srpskom većinom, klauzule o ograničavanju zakonodavstva KiM u slučaju vitalnog interesa u vezi sa pravima i interesima Srba i drugih nealbanaca

Odnosi KiM sa međunarodnom zajednicom

- **Odnosi sa državama, pokrajinama, regionalnim i međunarodnim organizacijama**
 - Priroda takvih odnosa ne može pretpostaviti status suverenog međunarodnog subjekta
 - Vlasti Srbije moraju biti konsultovane u vezi sa svakim sporazumom KiM sa ma kojim takvim međunarodnim subjektom
 - Tekuća faza Procesa stabilizacije i pridruživanja (Tracking Mechanism) neće biti dovedena u pitanje od strane Srbije
- **Odnosi sa međunarodnim finansijskim institucijama**
 - Direktan pristup KiM međunarodnim finansijskim institucijama biće u skladu sa pravilima tih institucija
 - Konsultacije sa relevantnim institucijama Srbije
 - Kontrolne mere od strane Narodne banke Srbije

Potpuna samouprava KiM

- Dve osnovne karakteristike:
 - Opseg isključivih nadležnosti
 - Kapacitet za međunarodne odnose
- Oblici saradnje Srbije i KiM u sledećim oblastima:
 - Slobodno kretanje ljudi, roba, kapitala i usluga
 - Bankarski sektor, infrastruktura, komunikacije
 - Usklađivanje fiskalne politike
- Blaga zastupljenost KiM u institucijama Srbije:
 - Vlada Srbije (spoljna politika), Vrhovni i Ustavni sud, Narodna banka Srbije

Institucionalne garancije za zaštitu Srba na KiM

- Poseban oblik decentralizacije
 - Ojačane nadležnosti opština sa srpskom većinom u oblastima obrazovanja, zdravstvene zaštite, socijalne politike, kulture, policije i pravosuđa
 - Horizontalne veze između opština sa srpskom većinom
 - Vertikalni odnosi između opština sa srpskom većinom i centralnih institucija vlasti u Beogradu
 - Uspostavljanje zaštitnih zona za manastire i crkve Srpske pravoslavne crkve

Stabilan ukupni kompromis

- Svi dele interes za postizanjem mira, političke stabilnosti i realnih šansi za ekonomski napredak
- Dodatno:
 - Srbija održava svoj suverenitet i teritorijalni integritet
 - Kosovski Albanci dobijaju potpunu samoupravu bez mešanja od strane Beograda
 - Kosovski Srbi uspostavljaju svoja prava, a njihova budućnost je zagantovana putem direktnih veza sa Beogradom

Процена преговора од стране Тројке: главни закључци

Тројка је размотрила ставове две стране. Без прејудуцирања ставова обе стране о статусу, следећи принципи могу отворити пут ка решењу:

1. Београд и Приштина фокусираће се на развој специјалне природе односа који постоје између њих, посебно њихове историјске, економске, културне и људске димензије.
2. Београд и Приштина решаваће будуће међусобне проблеме мирним путем и неће предузимати акције или заузимати ставове који би могли да се схвате као претња другој страни.
3. Косово ће бити у потпуности интегрисано у регионалне структуре, посебно оне које укључују економску сарадњу.
4. Неће бити повратка на статус од пре 1999.
5. Београд неће управљати Косовом.
6. Београд неће поново успоставити физичко присуство на Косову.
7. Београд и Приштина су опредељени да остваре напредак у процесу асоцијације и евентуалног чланства у Европској унији, као и да се поступно крећу у правцу евро-атлантских структура.
8. Приштина ће применити широк опсег мера за побољшање услова живота косовских Срба, као и осталих неалбанских заједница, посебно кроз децентрализацију локалне управе, уставне гаранције и заштиту културног и религијског наслеђа.
9. Београд и Приштина ће сарађивати на питањима од међусобног интереса, укључујући:
 - a. судбина несталих и повратак расељених лица
 - b. заштита мањина
 - c. заштита културног наслеђа
 - d. њихова европска перспектива и регионалне иницијативе
 - e. економска питања, укључујући фискалну политику и енергију, трговину и хармонизацију са стандардима ЕУ, развој заједничког економског раста и развој стратегије у складу са регионалним економским иницијативама
 - f. слободно кретање људи, робе, капитала и услуга
 - g. банкарски сектор
 - h. инфраструктура, транспорт и комуникације
 - i. заштита животне средине
 - j. јавне здравствене и социјалне услуге
 - k. борба против криминала, посебно у областима тероризма, трговине људима, оружјем и дрогама, и организованог криминала
 - l. сарадња између општина и владе једне од две стране
 - m. образовање
10. Београд и Приштина успоставиће заједничка тела за имплементацију сарадње.

11. Београд се неће мешати у односе Приштине са међународним финансијским институцијама.
12. Приштина ће имати пуну надлежност над својим финансијама (порези, јавни приходи и др.).
13. Процес стабилизације и придруживања ЕУ Косова (*Tracking Mechanism*) биће настављен без ометања од стране Београда.
14. Међународна заједница задржаће цивилно и војно присуство на Косову након утврђивања статуса.

Коментар делегације Србије на Принципијелне закључке Тројке и предлог за наставк преговора

Преговори о будућем статусу Косова и Метохије у целини и у свакој својој фази морају почивати на Резолуцији 1244 (1999) Савета безбедности УН, посебно на одредбама које потврђују суверенитет и територијални интегритет Србије и позивају на суштинску аутономију Косова и Метохије. Ове и друге одредбе Резолуције уређују питање „политичког решења кризе на Косову“, као и опште принципе решења. Принципијелни закључци понуђени од стране Тројке не само да експлицитно не спомињу ову Резолуцију, већ својим садржајем суштински негирају њене обавезујуће одредбе о „политичком решењу“.

Током досадашњег процеса у овој фази преговора само се делегација Србије у свом предлогу решења држала обавеза из мандата Резолуције 1244 (циљ политичког процеса је „дефинисање будућег статуса Косова“, тачка 11(е) Резолуције). Делегација из Приштине је, насупрот томе, изложила свој предлог о *Treaty of Friendship and Cooperation between Kosovo and Serbia*, третирајући Косово као независну државу.

Упркос чињеници да овим предлогом делегација из Приштине излази из оквира предмета и мандата преговора које јасно дефинише поменута Резолуција СБ УН, и што тиме јасно негира и предмет и мандат преговора, Тројка је у досадашњем процесу толерисала овакав приступ.

Штавише, у папиру који је на крају састанка у Бриселу од 14. октобра Тројка дала обема делегацијама у сврху наставка преговора, преовлађују ставови из прилога делегације из Приштине.

Од укупно 14 тачака Принципијелних закључака, 9 тачака је преузето из прилога албанске стране (тачке 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 и 13), само једна тачка је прузета из прилога српске стране (тачка 12, док су тачке 5 и 11 ревидиране тако да у потпуности одражавају став албанске стране), док преостале четири тачке (2, 3, 4 и 14) представљају опште принципе који су били претходно прихваћени од свих страна у преговарачком процесу.

Имајући ово у виду, као и потребу да се преговарачки процес настави и води у оквирима мандата Резолуције 1244, излазећи у сусрет напорима Тројке да се пронађе компромисно решење будућег статуса Косова и Метохије, делегација Србије износи своје виђење принципа за наставак преговора:

1. Предмет ових разговора је одређивање будућег статуса Косова и Метохије на основу принципа које је дефинисао СБ УН Резолуцијом 1244. Најважнији од ових принципа садржани су у одредбама у којима СБ сагласно Повељи УН “поновно потврђује приврженост свих држава чланица суверенитету и територијалном интегритету СР Југославије (данас Републике Србије) и других држава региона, како је наведено у Хелсиншком завршном акту и анексу 2“, и „поновно потврђује захтев из претходних резолуција за широком аутономијом и суштинском самоуправом за Косово“. Свака измена предмета преговора претходно захтева промену важеће и обавезујуће Резолуције 1244 СБ УН.

2. Све три стране, које представљају институције Србије, привремене институције самоуправе у покрајини и посреднике међународне заједнице, обавезне су да се уздрже од било каквих једностраних потеза.
3. Покрајина Косово и Метохија ће бити потпуно интегрисана у регионалне структуре, посебно оне које подразумевају економску сарадњу.
4. Неће бити повратка на стање од пре 1999. године, већ будуће уређење Покрајине треба решити на основу Резолуције 1244 СБ.
5. Србија неће управљати Покрајином Косово и Метохија у делокругу надлежности које на основу будућег споразума буду припале Покрајини.
6. Институције Србије неће бити присутне у Покрајини у пословима који сагласно будућем споразуму не буду у надлежности Београда.
7. У свом законодавству, као и у политици коју ће водити у складу са њим, Србија и Покрајина Косово и Метохија ће прогресивно примењивати начела, норме и стандарде сагласно са процесом стабилизације и придруживања (ПСП) ЕУ. Потпуно учествујући у ПСП, напредоваће ка придруживању и коначно, чланству у ЕУ.
8. Полазећи од споразумног решења Београда и представника привремених институција самоуправе, који ће потврдити СБ УН, Покрајина Косово и Метохија ће спроводити свеобухватне мере како би се унапредила добробит Срба са Косова и Метохије, као и других неалбанских заједница, посебно путем децентрализације локалне власти и уставних гаранција.

9. Узимајући у обзир њихове искључиве надлежности, Београд и Приштина ће сарађивати на питањима од обостраног интереса, укључујући:
- Повратак расељених лица
 - Судбина несталих лица
 - Физичка заштита културног наслеђа
 - Економска питања, укључујући слободно кретање људи, робе, капитала и услуга, рад на заједничком привредном расту и стратегији развоја у складу са регионалним економским иницијативама
 - Енергетика, трговина, инфраструктура, саобраћај и комуникације
 - Банкарски сектор и фискална политика
 - Усклађивање са стандардима ЕУ
 - Заштита животне средине
 - Борба против организованог криминала, посебно у областима тероризма, трговине људима, оружјем и дрогом и организованог криминала.
10. У овим, и могућим другим, областима сарадње Београд и Покрајина Косово и Метохија ће образовати заједничка тела ради спровођења послова од заједничког интереса.
11. Осим у мери својих међународних обавеза као субјекта међународног права, Београд се неће мешати у односе Приштине са међународним финансијским институцијама.
12. Покрајина Косово и Метохија ће имати пуну надлежност над својим финансијама (опорезивање, јавни приходи, итд).

13. Процес стабилизације и придруживања покрајине (Tracking Mechanism) Покрајина Косово и Метохија ће се наставити у сарадњи са Београдом.
14. Међународна заједница ће, након одређивања статуса, наставити цивилно и војно присуство на Косову под мандатом УН, односно одлуком СБ.

Према овим принципима процес преговарања остаје у оквиру мандата СБ УН. Свака ревизија овог мандата – на пример, предлог да се изван решавања будућег статуса Косова и Метохије разговара о сарадњи Београда и Приштине у појединим областима и тиме супституише предмет преговарања одређен резолуцијом СБ УН 1244 – захтева претходно одобрење Савета безбедности.

Такве предлоге Тројка је изложила делегацији Србије на првом састанку у Бечу, 30. августа 2007. године. Предлог да се разговара о односима Београда и Приштине, а не о статусу Косова и Метохије био је јасно и са убедљивом аргументацијом одбачен од стране делегације Србије. Имајући у виду садржај Принципијелних закључака Тројке којим се преговори померају од теме о статусу ка теми о односима Београда и Приштине, делегација Србије сматра општом обавезом свих учесника да се у наставку преговарачког процеса придржавају обавезујућих докумената Савета безбедности. Следећи методологију преговора коју је предложила Тројка, делегација Србије изнела је свој конкретан предлог принципа за наставак дијалога.

Република Србија
Министарство за Косово и Метохију
20.11.2007

Упоредни приказ случајева Хонг Конга, Оландских острва и предлога Србије за решење статуса КиМ

	Хонг Конг	Оландска острва	Косово и Метохија
Основне карактеристике случаја	<ul style="list-style-type: none"> • 1997. враћен под сувереност Кине – после 155 година британске колонијалне власти • Већинско становништво – кинеско (95%) • Сино-британски споразум 1984. из ког проистиче Основни закон ХК 	<ul style="list-style-type: none"> • Након рата између Шведске и Русије, 1808-09. године, Русија припаја Финску и ОО • Већинско становништво – шведско (95%) • Финска постаје независна 1917. године • После 1917. године 96,2% пунолетног становништва потписало петицију за припајање Шведској • 1921. године, Лига народа одлучује да ОО остају под суверенитетом Финске уз висок степен аутономије • Тренутни уставно-правни оквир: Закон о аутономији ОО сходно члану 120 устава Финске 	<ul style="list-style-type: none"> • Од јуна 1999. под међународном управом УН (8 година); • Већинско становништво – албанско (81%) • Тренутни уставно-правни оквир: Резолуција 1244 СБ УН, Устав Србије и Уставни оквир привремене самоуправе; • Предлог: међународно гарантован споразум о статусу КиМ, нова резолуција СБ УН, Устав Србије и Устав КиМ; Споразум орочен на 20 година.

<p>Уставно-правна дефиниција територије</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Придржавајући се националног јединства и територијалног интегритета и имајући у виду историју ХК и њену реалност, НРК је одлучила да, по поновном успостављању суверености над ХК, у складу с одредбама члана 31 Устава НРК, успостави ХК као посебну управну област. (Заједничка сино-британска декларација, члан 3.1) • Посебна управна област ХК биће непосредно под влашћу Централне народне владе НРК. Посебна управна област ХК уживаће висок степен аутономије, осим у спољним и одбрамбеним пословима за које је одговорна Централна народна влада НРК. (Заједничка сино-британска декларација, члан 3.2) • Држава може, када је потребно, успоставити посебне управне области. Системи успостављени у посебним управним областима биће прописани законом усвојеним у Свекинеском националном конгресу, у светлу специфичних услова. (Устав НРК, члан 31) • Посебна управна област ХК 	<ul style="list-style-type: none"> • Признаје се сувереност Финске над ОО. (Одлука Савета Лиге народа о ОО, члан 31) • Територија Финске је недељива. Националне границе не могу бити мењане без сагласности Скупштине. (Устав Финске, одељак 4 – Територија Финске) • ОО имају самоуправу у складу с оним што је посебно наведено у Акту о аутономији ОО. (Устав Финске, одељак 120 – Посебни статус ОО) • ОО су аутономна, као што је овим прописано. (Акт о аутономији ОО, одељак 1 – Аутономија ОО) • ОО обухвата територију коју има у тренутку ступања овог Акта на снагу, као и непосредно припадајуће територијалне воде, у складу са ступањем на снагу граница територијалних вода Финске. Ако се јурисдикција и сувереност државе [Финске] буде протезала изван [садашњих] граница територијалних вода, јурисдикција и сувереност ОО такође могу бити проширени, 	<ul style="list-style-type: none"> • „... полазећи од тога да је Покрајина КиМ саставни део територије Србије, да има положај суштинске аутономије у оквиру суверене државе Србије и да из таквог положаја Покрајине Косово и Метохија следе уставне обавезе свих државних органа да заступају и штите државне интересе Србије на Косову и Метохији у свим унутрашњим и спољним политичким односима“ (Устав Србије, преамбула) • „Република Србија има АП Војводину и АП КиМ. Суштинска аутономија АП КиМ уредиће се посебним законом који се доноси по поступку предвиђеним за промену Устава.“ (Устав Србије, члан 182 став 2) • „...Поново потврђујући приврженост свих држава чланица суверенитету и територијалном интегритету СР Југославије и других држава у региону, како је наведено у Хелсиншком документу и анексу 2...“ (Резолуција 1244 СБ УН, преамбула) • „Потврђујући позивање у претходним резолуцијама на
---	---	--	--

	неодељиви је део НРК (Основни закон ХК, члан 1)	према договору државе и ОО. (Акт о аутономији ОО, одељак 2 – Територија ОО)	суштинску аутономију и значајну самоуправу за Косово“. (Резолуција 1244 СБ УН, преамбула) • „...успостављање привремене управе за Косово као дела међународног цивилног присуства под којим народ Косова може уживати суштинску аутономију унутар Савезне Републике Југославије...“ (Резолуција 1244 СБ УН, анекс 2, тачка 5)
Надлежности	<ul style="list-style-type: none"> Искључива надлежност Кине: спољна политика, одбрана, законодавни надзор; Искључива надлежност ХК: све остало 	<ul style="list-style-type: none"> Искључива надлежност Финске: спољна политика, одбрана, имиграциона политика пореска политика, законодавни надзор Подељена надлежност: спољна трговина, кривично и радно право и здравство Политика сарадње: цивилна заштита Искључива надлежност ОО: домицилно држављанство, јавни ред и безбедност, успостављање додатних и општинских пореза, колективни уговори радника са ОО, просторно планирање, заштита животне средине, заштита историјске и културне заштита 	<ul style="list-style-type: none"> Резервисана надлежност Србије: спољна политика, контрола граница, заштита српског верског и културног наслеђа; Одбрана: резервисана надлежност Србије која се не примењује на КиМ; Политике сарадње: монетарна политика, царинска политика Искључива надлежност КиМ: све остало (буџет, економска политика, пољопривреда, медији, образовање, заштита животне средине, омладина, спорт, фискална политика, унутрашњи послови, здравство, енергетика, инфраструктура, запошљавање...)

		баштине, образовање	
Подела власти	<ul style="list-style-type: none"> • ХК има законодавну власт у областима искључиве надлежности, али Свекинески национални конгрес може укинути законе које донесе Законодавни савет ХК. • Кина учествује у избору шефа територије и владе (<i>Chief Executive</i>) • ХК има независан, потпуно заокружен судски систем. 	<ul style="list-style-type: none"> • ОО имају скупштину и владу • Гвернер ОО представља Финску, именује га председник државе у договору са председником скупштине Оландских острва. • Оландска делегација је заједничко тело Финске и ОО. Решава одређен број спорова • Скупштина ОО има законодавну власт у искључивим надлежностима • Министарство правде Финске, делегација ОО и председник Финске учествују у законодавном надзору 	<ul style="list-style-type: none"> • КиМ самостално бира и уређује своје институције – Србија се не меша; • КиМ има законодавну власт у областима искључиве надлежности КиМ и у другим случајевима утврђеним споразумом; Србија не може мењати или укидати законе КиМ; • КиМ има извршну власт • КиМ има независан, потпуно заокружен судски систем • надлежан за спорове у искључивој надлежности КиМ и у другим случајевима утврђеним споразумом; Прелазни период: надзор ЕУ; међународне судије.
Учешће у установама централне власти	<ul style="list-style-type: none"> • Учешће грађана ХК на општим изборима за Свекинески национални конгрес (посланици у Пекингу) 	<ul style="list-style-type: none"> • Учешће грађана ОО на општим изборима за финску Скупштину (посланици у Хелсинкију) 	<ul style="list-style-type: none"> • Учешће у извршној (МИП) и судској (посебно веће Уставног суда за случајеве уставне жалбе са КиМ) власти
Спољна политика	<ul style="list-style-type: none"> • Кина – субјект међународног права; • У областима у искључивој надлежности, ХК преговара споразуме са другим државама и МО. • ХК има самосталне међународне привредне 	<ul style="list-style-type: none"> • Финска – субјект међународног права • Влада ОО може предложити преговоре о одређеном споразуму одговарајућим државним властима • Влада ОО ће бити информисана о међународном 	<ul style="list-style-type: none"> • Србија – субјект међународног права; • У областима у искључивој надлежности КиМ, КиМ преговара споразуме са другим државама и МО. Припрема споразума – у консултацијама са Србијом. Србија формално

	<p>(трговинске, финансијске и монетарне), саобраћајне, комуникационе, туристичке, културне и спортске односе.</p> <ul style="list-style-type: none"> • У областима у надлежности Кине, ХК није укључен у преговоре и припрему споразума; • ХК – 33 трговинска/привредна представништва у земљама од сопственог интереса; • ХК – члан регионалних иницијатива и МО које то дозвољавају несуввереним територијама; • Кина – пружа дипломатско-конзуларну заштиту свим грађанима; • Министарство спољних послова има канцеларију за везу у ХК; • Статус страних ДКП у ХК – до нивоа генералног конзулата. 	<p>споразуму који се тиче надлежности ОО</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ако постоји посебан разлог, Влада ОО може учествовати у преговорима у финској делегацији 	<p>потписује споразуме уз потпис КиМ. У случају позивања Србије на одговорност за неиспуњавање међународних обавеза из надлежности КиМ, КиМ је одговorno <i>vis-a-vis</i> Србије;</p> <ul style="list-style-type: none"> • У областима у резервисаној надлежности Србије, представници КиМ укључени у преговоре и припрему споразума; Србија потписује; • КиМ – трговинска/привредна представништва у земљама од сопственог интереса; • КиМ – члан регионалних иницијатива и МО које то дозвољавају несуввереним територијама; • Србија – пружа дипломатско-конзуларну заштиту свим грађанима; канцеларије за конзуларне послове КиМ у ДКП Србије; • Министарство спољних послова има канцеларију за везу на КиМ; • Статус страних ДКП у Приштини – до нивоа генералног конзулата.
Политика	<ul style="list-style-type: none"> • Одбрана је у интервенцији Кине 	<ul style="list-style-type: none"> • Одбрана је у интервенцији 	<ul style="list-style-type: none"> • Привремено међународно војно

одбране	• Кинески гарнизон у ХК	Финске • ОО су демилитаризована	присуство; • Демилитаризација КиМ
Полиција	• ХК	• ОО	• КиМ
Контрола граница	• ХК	• Финска	• Гранични прелази (копно и аеродроми) – полиција Србије
Монетарна политика	• ХК има властиту централну банку и валуту	• Финска	• КиМ има властиту централну банку и валуту; • Постепено усклађивање два система у складу са ЕУ захтевима.
Царинска политика	• ХК има властиту царину	• Финска	• Хармонизација два система у складу са ЕУ стандардима • Србија – мониторинг • КиМ има своју царину.
Заштита људских права у последњој инстанци	• ХК	• Финска	• Уставни суд Србије; посебно веће за жалбе са КиМ • Ангажовање ЕУ мисије у реформи правосуђа КиМ
Културна политика	• ХК	• ОО	• Искључива надлежност КиМ, осим у обнови и заштити српског културног и верског наслеђа – Србија утврђује политику заштите и обнове и спроводи обнову; • Физичка заштита СВКН у сарадњи са међународним војним снагама и КТПС.
Европске интеграције		• Однос ОО према правном систему ЕУ регулисан је посебним протоколом (Протокол о Оланду) који је део финског уговора о приступању ЕУ. Тиме,	• КиМ наставља <i>STM</i> до почетка преговора о ССП када се Србија укључује по питањима из резервисане надлежности Србије; • Србија и КиМ потписују ССП

		<p>Протокол може да се мења само уз сагласност свих држава чланица ЕУ;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Парламент Оланда је донео одлуку да ОО такође треба да приступе ЕУ; • Влада ОО има право на учешће у припреми позиције Финске пре процеса одлучивања у ЕУ; • У случају непостизања заједничке позиције Финске и ОО, поред позиције Финске пред ЕУ се представља и позиција ОО. 	<p>за КиМ као анекс ССП за Србију;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Даљи процес интеграција КиМ (кандидатура за чланство и преговори о приступању) води се у координацији са Србијом.
--	--	---	--

Упоредни приказ случајева Шпаније (Каталонија и Баскија) и Италије (Трентино-Алто Адиге/Јужни Тирол)

	Каталонија	Баскија	Трентино-Алто Адиге/Јужни Тирол
Основне карактеристике случаја	<ul style="list-style-type: none"> Уговором из Корбеја (1258), француски краљ одрекао се феудалног господарства над Кнежевином Каталонијом у корист арагонског краља После Рата за шпанско наслеђе (1700-14), круна Арагона и њене установе укинуги, све њене земље укључене под уједињену шпанску управу Самоуправа обновљена после Франка Етничка већина – Каталонци Тренутни уставно-правни оквир: <i>Статут аутономије Каталоније</i> у складу с Одљком 2 <i>Устава Шпаније</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Краљевину Навару делимично анектирала Краљевина Кастиља током 11. и 12. века и 1512-21. (Остатак је анектирала Француска.) Три западне покрајине (Араба, Бискаја и Гипускоа) су се већ добровољно придружиле Краљевини Кастиљи. Баскијске покрајине уживају самоуправу до окончања Карлистичких ратова (1833-76). Самоуправа обновљена после Франка Етничка већина – Баски Баскија – федерација три историјске баскијске покрајине (Араба, Бискаја и Гипускоа) Тренутни уставно-правни оквир: <i>Статут аутономије Баскије</i> у складу с Одљком 2 <i>Устава Шпаније</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ЈТ је био део Аустроугарске (и њеног претходника, Аустројског царства) од 1815. Од 1919. – под сувереношћу Италије (потврђено Уговором из Сен Жермена). 1943. ЈТ анексиран од стране Немачког Рајха до краја II светског рата када је обновљена италијанска владавина 1945. 1947. у италијанском уставу се одређује да ће регион добити посебан облик аутономије. 15 региона и 5 региона са посебним статусом*; Абрुцо, Базиликата, Калабрија, Кампанија, Емилија-Романа, Фриули-Венеција Ђулија*, Лацио, Лигурија, Ломбардија, Мархе, Молизе, Пијемонт, Пуља, Сардинија*, Сицилија*, Тоскана, Трентино-Алто Адиге/Јужни Тирол)*, Умбрија, Вале д'Аоста*, Венето ЈТ се састоји од две покрајине: Тренто и Бољано-Болцен, где у овом

			<p>другом већина становништва говори Немачки као први језик.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тренутни уставно-правни оквир: Устав Италије, Уставни закон, Закон бр. 382 (1975) <i>Istituti regionali</i>
<p>Уставно-правна дефиниција територије</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Устав је заснован на нерасточивом јединству шпанске нације, заједничке и недељиве домовине свих Шпанаца; она признаје и јамчи право на самоуправу националности и области од којих је састављена и солидарност међу свима њима. (Устав Шпаније, Прелиминарне одредбе, Одељак 2) • У спровођењу права на самоуправу признатог Одељком 2 Устава, суседне покрајине са заједничким историјским, културним и привредним одликама, острвске територије и покрајине с историјским регионалним статусом могу основати самоуправу и формирати Аутономне заједнице у складу с одредбама садржаним у овом Уставу и у властитим статутима. (Устав Шпаније, члан 143.1) • Каталонија, као националност, спроводи своју самоуправу установљену као аутономна заједница у складу с Уставом и овим Статутом, који је њен основни институционални закон (Статут аутономије Каталоније, члан 1) 	<ul style="list-style-type: none"> • Устав је заснован на нерасточивом јединству шпанске нације, заједничке и недељиве домовине свих Шпанаца; она признаје и јамчи право на самоуправу националности и области од којих је састављена и солидарност међу свима њима. (Устав Шпаније, Прелиминарне одредбе, Одељак 2) • У спровођењу права на самоуправу признатог Одељком 2 Устава, суседне покрајине са заједничким историјским, културним и привредним одликама, острвске територије и покрајине с историјским регионалним статусом могу основати самоуправу и формирати Аутономне заједнице у складу с одредбама садржаним у овом Уставу и у властитим статутима. (Устав Шпаније, члан 143.1) • Баскијски народ или <i>Euskal-Herria</i>, као израз њихове националности и ради приступања самоуправи, конституише Аутономну заједницу унутар шпанске државе под именом <i>Euskadi</i> или Баскија, у складу с Уставом и овим Статутом, који установљава њена основна институционална правила. (Статут аутономије Баскије, Преамбула) 	<ul style="list-style-type: none"> • Република се састоји од општина, покрајина, метропола, региона и државе: Општине, покрајине, метрополе и региони су аутономни ентитети који имају сопствене статуте, надлежности и функције у складу са принципима утврђеним Уставом. (члан 114 Устава). • Фриули-Венеција Ђулија, Сардинија, Сицилија, Трентино-Алто Адиде/Јужни Тирол и Вале д'Аоста имају посебне облике и услове аутономије у складу са специјалним статутима усвојеним Уставним законом. Регион Трентино-Алто Адиде/Јужни Тирол се састоји од аутономних покрајина Тренто и Болцано. (члан 116 Устава)

Надлежности	Искључиве надлежности Шпаније:	Искључиве надлежности Шпаније:	Надлежности Италије:
<ul style="list-style-type: none">Искључиве надлежности Шпаније:<ol style="list-style-type: none">Људска праваДржављанство и имиграцијаМеђународни односиОдбранаСпровођење правдеЦаринска и пореска регулативаСпољна трговинаМонетарна политикаИнтелектуална својинаОпшти финансијски послови и државни дугОсновна правила икоординисање општег економског планирањаОсновна регулација кредита, банкарства и осигурањаОружје и експлозивОпшта политика јавног здравстваОдобравање референдумаПодељене надлежности:<ol style="list-style-type: none">ПољопривредаОсновна регулатива рударства и енергетикеЈавна сигурностПривредно, кривично-казнено, процесно, радно и грађанско законодавствоСоцијална сигурностСаобраћај и телекомуникацијеВодопривредаЗаштита животне срединеЈавни радовиКултура, образовање, наука и медијиОбласти које Устав изричито не ставља у надлежност Шпаније могу	<ul style="list-style-type: none">Искључиве надлежности Шпаније:<ol style="list-style-type: none">Људска праваДржављанство и имиграцијаМеђународни односиОдбранаСпровођење правдеЦаринска и пореска регулативаСпољна трговинаМонетарна политикаИнтелектуална својинаОпшти финансијски послови и државни дугОсновна правила и координисање општег економског планирањаОсновна регулација кредита, банкарства и осигурањаОружје и експлозивОпшта политика јавног здравстваОдобравање референдумаПодељене надлежности:<ol style="list-style-type: none">ПољопривредаОсновна регулатива рударства и енергетикеЈавна сигурностПривредно, кривично-казнено, процесно, радно и грађанско законодавствоСоцијална сигурностСаобраћај и телекомуникацијеВодопривредаЗаштита животне срединеЈавни радовиКултура, образовање, наука и медијиОбласти које Устав изричито не ставља у надлежност Шпаније могу	<ul style="list-style-type: none">Надлежности Италије:<ol style="list-style-type: none">Спољна политика и међународни односи Италије; односи Италије са ЕУ; право азила и правни статус грађана који нису из ЕУ; имиграција;односи између Италије и верских деноминација;одбрана у оружане снаге; државна безбедност; наоружање, муниција и експлозив;валута, заштита штедње и финансијска тржишта; заштита конкуренције; систем спољне размене; државно опорезивање и рачуноводствени системи; уједначавање финансијских извора;државни органи и релевантни изборни закони; државни референдум; избори за Европски парламент;правна и административна организација Италије и националних јавних агенција;јавни ред и безбедност изузев локалне административне полиције;држављанство, статус грађана и регистри;правосуђе и процедурално право; грађанско и кривично право; административни правосудни систем;одређивање основног нивоа доприноса за грађанска и социјална давања гарантована широм националне територије;основне одредбе о образовању;	

<p>потпасти под надлежност Аутономне Заједнице, ако то пропише њен Статут аутономије. Јурисдикција у областима које не прописују Статути аутономије припада Шпанији, чији закони имају превагу у случају сукоба надлежности.</p>	<p>потпасти под надлежност Аутономне Заједнице, ако то пропише њен Статут аутономије. Јурисдикција у областима које не прописују Статути аутономије припада Шпанији, чији закони имају превагу у случају сукоба надлежности.</p>	<p>13. социјално осигурање; 14. изборно законодавство, органи власти и основне функције општина, покрајина и метропола; 15. царина, заштита националних граница и међународна превентива; 16. вредности и мере; стандардизација времена; статистичка и компјутеризована координација података државне, регионалне и локалне администрације; интелектуална својина; 17. заштита животне средине, екосистема и културног наслеђа.</p>
<p>• Надлежности Баскије: 1. Установе Баскије; унутрашњи баскијски избори 2. Локална самоуправа – у складу с одредбама Устава Шпаније 3. Традиционално регионално право и посебно грађанско право, које припада историјским територијама Баскије 4. Процедурална правила која исходе из посебних одлика суштинског права и посебне организације Баскије 5. Имовина Баскије 6. Јавни сектор Баскије 7. Социјално старање 8. Хуманитарне организације и НВО – ако су им делатности углавном на територији Баскије 9. Польопривреда; рибареве у копненим водама; шупарство, стазе кретања стоке и пашњаци – у складу с одредбама Устава Шпаније 10. Водопривреда – ако су воде у потпуности унутар Баскије 11. Затвори и центри за друштвену рехабилитацију – у складу општим грађанским и казним законом давањем</p>	<p>• Конкурентне надлежности: међународни и односи региона са ЕУ; спољна трговина; заштита на раду; образовање, зависно од аутономије образовних институција и са изузетком стручног усавршавања и обуке; професије; научно и технолошко истраживање и подршка производним секторима; заштита здравља; исхрана; помоћ у случају катастрофа; планирање коришћења земљишта; цивилне луке и аеродроми; велике саобраћајне и навигационе мреже; комуникације; национална производња, транспорт и дистрибуција енергије; комплементарно и додатно социјално осигурање; усклађивање јавних биланса и координација јавних финансија и пореског система; јачање културних и еколошких предности, укључујући</p>	<p>• Конкурентне надлежности: међународни и односи региона са ЕУ; спољна трговина; заштита на раду; образовање, зависно од аутономије образовних институција и са изузетком стручног усавршавања и обуке; професије; научно и технолошко истраживање и подршка производним секторима; заштита здравља; исхрана; помоћ у случају катастрофа; планирање коришћења земљишта; цивилне луке и аеродроми; велике саобраћајне и навигационе мреже; комуникације; национална производња, транспорт и дистрибуција енергије; комплементарно и додатно социјално осигурање; усклађивање јавних биланса и координација јавних финансија и пореског система; јачање културних и еколошких предности, укључујући</p>

		<p>12. Јавно здравство (хигијена; фармацеутска контрола – у складу с одредбама Устава Шпаније)</p> <p>13. Научна и техничка истраживања – у координацији са Шпанијом</p> <p>14. Култура – у складу с одредбама Устава Шпаније</p> <p>15. Пољопривредне/трговинске/индустријске/бродарске/имовинске коморе, рибарске гилде – у складу с јурисдикцијом Шпаније у спољној трговини. Струковна удружења – у складу с одредбама Устава Шпаније</p> <p>16. Постављање јавних бележника – у складу са законима Шпаније</p> <p>17. Промовисање и привредни развој у Баскији – у складу с општим економским планирањем</p> <p>18. Установе корпоративног, јавног и територијалног кредита и штедионице – у оквиру смерница које даје Шпанија и у складу с општом монетарном политиком</p> <p>19. Унутрашња трговина – у складу с општом политиком цена, слободним протоком робе и законима о заштити конкурентности. Контрола рекламирања и порекла робе – у сарадњи са Шпанијом. Заштита потрошача.</p> <p>20. Регулисање хартија од вредности – у складу с трговинским законодавством</p> <p>21. Индустија (изузев уградње, ширења и преноса индустрије која подлеже посебним</p>	<p>промовисање и организацију културних активности; штедне банке, руралне банке, регионалне кредитне институције; кредитне институције за регионално и пољопривредно земљиште.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Надлежности региона са специјалним статусом нису претходно ограничене оквирним законима (основним принципима) од стране државе и у њиховим статутима могу бити дефинисане додатне надлежности. • Региони имају искључиву законодавну власт у свим областима које нису изричито резервисане за државу.
--	--	--	---

		<p>правилима из разлога сигурносног/војног/здравственог интереса, као и оне која изискује посебно законодавство, као и оне која изискује претходне уговоре за пренос стране технологије).</p> <p>Баскија је одговорна за расвој и примену планова Шпаније за реструктурирање индустрије.</p> <p>22. Планирање копна и обалске линије, урбано планирање и становање.</p> <p>23. Саобраћај и телекомуникације – у складу с одредбама Устава Шпаније</p> <p>24. Јавни радови – ако нису од општег интереса или ако се њихово извођење правно не дотиче осталих територија</p> <p>25. Игре на срећу – изузев националног система лутрије за спортска друштва</p> <p>26. Туризам, спорт, забава, јавне представе</p> <p>27. Развој заједнице; политика за жене, децу, омладину и старије</p>	
Подела власти	<ul style="list-style-type: none"> Каталонија има законодавну и бикефалну извршну власт (председник и извршни савет) 	<ul style="list-style-type: none"> Баскија има законодавну, извршну и судску власт 	<ul style="list-style-type: none"> Региони имају регионални савет (законодавно тело), регионални кабинет и председника (извршна власт). Судски систем је јединствен. Постоји узајамна контрола уставности аката између владе и региона.
	<ul style="list-style-type: none"> Каталонски парламент има законодавну власт у областима искључиве надлежности Каталоније и (делом) у областима подељене надлежности. Шпанска влада може 	<ul style="list-style-type: none"> Баскијски парламент има законодавну власт у областима искључиве надлежности Баскије и (делом) у областима подељене надлежности. Шпанска влада може 	<ul style="list-style-type: none"> Региони са специјалним статусом се разликују од региона по томе што не морају да сачекају претходни оквирни закон државе да би вршили законодавну власт у областима

	покренути процедуру провере уставности каталонског законодавства. Законодавство се суспендује до пресеуде.	покренути процедуру провере уставности Баскијског законодавства.	конкурентних надлежности.
	<ul style="list-style-type: none"> • Председник се бира у каталонском парламенту, али га именује шпански краљ. • 	<ul style="list-style-type: none"> • Премијер се бира у баскијском парламенту, али га именује шпански краљ. • Председника врховног суда Баскије именује шпански краљ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Регионална извршна власт (кабинет и председник) бира се у регионалном савету. •
Учешће у централним власима	<ul style="list-style-type: none"> • Грађани Каталоније учествују директно на шпанским парламентарним изборима за доњи дом Кортеса • Каталонски парламент именује представнике за шпански Сенат • Каталонске власти учествују у избору судија шпанског уставног суда и чланова општег савета правосуђа. • Каталонске власти учествују у сваком одлучивању Шпанији које може имати утицаја на општу организацију економске активности. 	<ul style="list-style-type: none"> • Грађани Баскије учествују директно на шпанским парламентарним изборима за доњи дом Кортеса • Баскијски парламент именује представнике за шпански Сенат • Баскијске власти учествују у избору судија шпанског Уставног суда и чланова Општег савета правосуђа • Баскијске власти учествују у сваком одлучивању Шпанији које може имати утицаја на општу организацију економске активности. • Баскијска делегација у Мадриду 	<ul style="list-style-type: none"> • Региони су представљени у Сенату (директни избори) и сви грађани бирају представнике за Представнички дом (дводомни парламент) • Регионални савети бирају по три делегате који учествују у изборима за председника регионулке. • Региони са специјалним статусом одлучују у својим статутима о броју регионалних већника и о мандате регионалног савета (4 год). • Председник региона са специјалним статусом може присуствовати у влади (савету министара) када се дискутује о питањима важним за регион. Само Сицилија има и право гласа.
Спољна политика и ЕУ	<ul style="list-style-type: none"> • Шпанија – субјект међународног права. • Каталонија потписује споразуме о међународној сарадњи у областима своје надлежности • Може тражити учешће у међународним преговорима у областима своје надлежности које води Шпанија. • Има економска и културна представништва у иностранству. 	<ul style="list-style-type: none"> • Шпанија – субјект међународног права. • Баскија потписује споразуме о међународној сарадњи у областима своје надлежности • Може тражити учешће у међународним преговорима у областима своје надлежности које води Шпанија • Има економска и културна представништва у иностранству. 	<ul style="list-style-type: none"> • Италија – субјект међународног права. • У областима које спадају у домен њихове надлежности, региони могу потписивати споразуме са државама и локалним властима других држава у случајевима и у складу са правилима прописаним државним законодавством. • Региони и аутономне покрајине Тренто и Бољано учествују у

	<ul style="list-style-type: none"> Члан је међународних организација/форума који дозвољавају чланство несурвереним територијама. Шпанија обезбеђује конзуларну заштиту свим грађанима. Статус страних дипломатских и конзуларних представништава у Каталонији – до нивоа генералног конзулата Каталонија, Арагон и Баlearска острва учествују у Еврорегиону <i>Пиринеји-Средоземље</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Члан је међународних организација/форума који дозвољавају чланство несурвереним територијама Шпанија обезбеђује конзуларну заштиту свим грађанима. Статус страних дипломатских и конзуларних представништава у Каталонији – до нивоа генералног конзулата 	<p>припремама за одлучивање у ЕУ у областима које спадају у њихову надлежност. Такође су одговорни за спровођење међународних споразума и мера ЕУ.</p> <ul style="list-style-type: none"> Влада може деловати уместо регионалних органа када ови не поштују међународна правила и уговоре или законодавство ЕУ. Заједно са Аустријском државом Тирол овај регион чини Еврорегион <i>Тирол-Јужни Тирол/Алто Адиде-Трентино</i>.
Политика одбране	<ul style="list-style-type: none"> Шпанија 	<ul style="list-style-type: none"> Шпанија 	<ul style="list-style-type: none"> Италија
Полиција	<ul style="list-style-type: none"> Каталонска аутономна полиција (<i>Mossos d'Esquadra</i>) надлежна је за већину полицијских послова у Каталонији. <i>Policia Nacional</i> и <i>Guardia Civil</i> – полицијске агенције под шпанским Министарством унутрашњих послова. Ограничене надлежности у Каталонији (тероризам, имиграција, контрола граница и личне карте и пасоши). 	<ul style="list-style-type: none"> Баскијска аутономна полиција (<i>Ertzaintza</i>) надлежна је за већину полицијских послова у Баскији. <i>Policia Nacional</i> и <i>Guardia Civil</i> – полицијске агенције под шпанским Министарством унутрашњих послова. Ограничене надлежности у Баскији (тероризам, имиграција, контрола граница и личне карте и пасоши). 	<ul style="list-style-type: none"> Покрајинска полиција (<i>Polizia Provinciale</i>) Општинска полиција (<i>Polizia Municipale</i>) – углавном надлежна за саобраћај и спровођење локалних или регионалних закона 5 полицијских служби на нивоу државе: <i>Arma dei Carabinieri</i> (војна полиција), <i>Guardia di Finanza</i> (финансијска и царинска, такође организована као војна), <i>Polizia di Stato</i> (државна полиција), <i>Polizia Penitenziaria</i> (затворска полиција), and <i>Corpo Forestale dello Stato</i> (шумска полиција)
Контрола граница	<ul style="list-style-type: none"> Шпанија 	<ul style="list-style-type: none"> Шпанија 	<ul style="list-style-type: none"> Италија
Монетарна политика	<ul style="list-style-type: none"> Шпанија – пренето на Европску монетарну унију 	<ul style="list-style-type: none"> Шпанија – пренето на Европску монетарну унију 	<ul style="list-style-type: none"> Италија – пренето на Европску монетарну унију
Царинска политика	<ul style="list-style-type: none"> Шпанија и ЕУ 	<ul style="list-style-type: none"> Шпанија и ЕУ 	<ul style="list-style-type: none"> Италија и ЕУ
Људска права у последњој	<ul style="list-style-type: none"> Европски суд за људска права у Стразбуру (преко Мадрида) 	<ul style="list-style-type: none"> Европски суд за људска права у Стразбуру (преко Мадрида) 	<ul style="list-style-type: none"> Европски суд за људска права у Стразбуру (преко Рима)

инстанци			
Културна политика	<ul style="list-style-type: none"> Шпанија: промоција културе Каталонија: све остало 	<ul style="list-style-type: none"> Шпанија: промоција културе Баскија: све остало 	<ul style="list-style-type: none"> Италија: културно наслеђе Г-АА/ЈТ: све остало

**Уводно излагање председника Републике Србије
Њ.Е. господина Бориса Тадића**

**Преговори о будућем статусу Косова и Метохије
Баден, Аустрија, 26-28. новембар 2007.**

НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД СА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Екселенције,

Пре само неколико дана сусрели смо се у Бриселу.

Сада смо се поново окупили да бисмо нашли решење за косовску кризу.

У Бриселу сте имали прилику да од председника Владе, мене и нашег преговарачког тима чујете низ идеја које смо разрадили. Оне су вам представљене у доброј вери. Надам се да ћемо на овом састанку у Бадену отићи корак даље.

На нашем последњем састанку разговарали смо о примерима из других делова света који би могли да нам помогну да дођемо до споразумног решења.

Предлоге вам не нудимо да бисмо продужили овај процес. У ствари, те примере смо вам изложили како бисмо преговорима дали неопходни замах. Сматрам да нам је у заједничком интересу да испитамо све могућности и поуке. У сваком од тих примера можемо да пронађемо нешто ново што би нам отворило пут за проналажење решења око којег ћемо се сви сложити.

Историја Европе у протеклих 60 година обилује јединственим примерима како се суверенитет може ускладити са самоуправом. Ти примери су нам показали како да прихватимо сиромашније регионе и учинимо их напреднијим.

Визија и методе које даје историја Европе од 1945. године, омогућавају нам да тежимо будућности у којој сви можемо дати нешто од себе како бисмо остварили веће добро.

Видим три суштинска аспекта која морају бити приближена. Прво, морамо да испитамо реалности на терену. Друго, морамо да сагледамо шта нам пружају други примери који ће нам помоћи да остваримо наше циљеве. И треће, морамо да имамо на уму да је заједнички циљ овог

региона проналажење решења која ће нас боље припремити за будућност у Европској унији.

Екселенције,

Сматрам да је дошло време да пажљиво преиспитамо пут који смо прешли у последње две године. Сада је прави тренутак да се суочимо са реалношћу.

Бићу веома отворен са вама. Задатак са којим се суочавамо јесте повезивање садашњности и будућности, за коју се надам да ће ускоро бити у Европској унији.

У протекле две године, у многим нашим разговорима долазило је до замена теза.

- Изношена је тврдња да је Косово мултиетничко. Ми Срби немамо другог избора сем да одбацимо такву тезу. Свака објективна процена показује да мањине на Косову и Метохији живе у гетима. Да ли ће та гета бити трајног карактера? У Приштини више нема Срба. Од 1999. године око 200.000 Срба напустило је Косово и Метохију. Уз дужно поштовање, морам да кажем да ако желите мултиетничност, онда дођите у централну Србију. Погледајте како управљамо државом од Суботице до Новог Пазара и Прешева - то је мултиетничност. Исто то нудимо Косову и Метохији, јер смо у пракси показали да смо способни да заиста будемо мултиетничко друштво.
- У протеклих осам година, Косово је постало дубоко етнички подељено. На Косову не долази до физичког мешања становништва. Зато вас питам, шта ће се десити ако дође до унилатералног проглашења независности, као што то стално слушам. Шта очекујете да Срби ураде? Не можете натерати људе да живе заједно; на крају ћете их тим застрашивањем само навести да живе одвојено.
- Речено нам је да Србија треба да заговара учешће Срба у косовским институцијама и на изборима. Али учешће претпоставља поверење и безбедност. Ако то не постоји – а не постоји – онда би то учешће представљало сарадњу са

непознатим исходом. Да поновим, тражили смо примену стандарда. То се, међутим, није догодило.

- Уверавају нас да би интерно расељена лица требало да се врате на Косово. Колико њих се до сада вратило? Зашто још увек, после осам година, чекамо одговор на ово питање? У Србији живи скоро 500.000 избеглих и интерно расељених лица. Око 200.000 њих су са Косова. Ти људи кажу да су сувише уплашени да би се вратили.
- Чули смо мишљења да се две стране у овом спору никада не могу договорити. Ја се с тим уопште не слажем. То је пропаганда која је смишљена да би се странама силом наметнуо договор. Договор је могућ. Има много начина да се дође до решења. Постоји много формула за изналагање решења.
- Данас, уместо тога, имамо нову формулу за вршење притиска. Од претње наметнутог решења дошли смо до претње унилатералним одлукама. То би довело до дубоке дестабилизације. Предузимање било које једностране мере свакако изазива истоветну реакцију са друге стране. Ниједна страна нема монопол на унилатерализам који може да се манифестује на много различитих начина.
- Коначно, желим да вас све подсетим на то да је Србија данас једна демократска држава. Нашем региону су потребна демократска решења и демократски процес. То захтева стрпљење и компромис. Већ сам рекао, а и сада понављам: албанско становништво има могућност да извуче корист од нашег политичког и економског напретка, тако што ће се повезати са Србијом, а не изоловати од ње.

Екселенције,

Налазимо се на раскршћу.

Као председник Србије, као председник земље која жели стабилност и просперитет у нашем региону, молим вас да

размотрите све реалне чињенице. Наш регион мора да иде ка решењима која се заснивају на компромису.

Србија је понудила обиље идеја. Спремни смо да разговарамо о свим аспектима нашег предлога. Спремни смо да размотримо сваку другу идеју која може да нам помогне да дођемо до компромиса.

Дозволите ми да овде изнесем неколико напомена које могу бити правовремене и потребне:

Прво: односи између Срба и Албанаца су погоршани. Тога сам у потпуности свестан. Разумем жељу Албанаца за самоуправом. Међутим, у протеклих осам година пропуштена је прилика за помирење. Стога је разумљиво да би и Срби на Косову тражили самоуправу.

Друго: у многим деловима света, као и у појединим деловима Европе, постоје етничке групе које имају сецесионистичке тежње. Али се те тежње не остварују. Да ли је, у новом демократском поретку Европе где групе могу да задрже своја права, идентитет и самоуправу, сецесија постала право? Да ли још увек живимо са национализмима из 19. века или са могућностима које нуди уједињена Европа? Какав пример ми дајемо, ако полазимо од претпоставке да су сецесија и независност једини правац деловања?

Треће: Треба да признамо да је постојао одређени степен сарадње. Недавно су, на моје инсистирање, учињени знатни напори да се реши тешко питање несталих лица. Ту сарадњу треба наставити.

Сматрам да постоји основ за компромис. Елементи тог компромиса су једноставни:

- ✚ Србија нуди Косову већину надлежности и симбола који су обично резервисани само за суверене државе.
- ✚ Србија задржава компетенције у области спољне политике, одбране и контроле граница, као и заштите српског наслеђа на Косову. Такође, Србија задржава искључиво право на представљање у Уједињеним нацијама, ОЕБС-у и Савету Европе. Србија тражи да се не ствара војска Косова, већ жандармерија,

која би се старала о одржавању унутрашњег реда и мира на Косову.

- ✚ Споразуми између Београда и Приштине би уређивали заштиту права етничких заједница, а у случају косовских Срба, они би уређивали и њихове односе са институцијама у Београду.
- ✚ Унутар сваке од ових надлежности, представник међународне заједнице на Косову имао би своја посебна овлашћења. Методе заједничке сарадње Београда и Приштине би се посебно установиле.

У оквиру оваквог модела морали би да постоје међусобни уступци. Међународна заједница би надгледала и гарантовала имплементацију.

Привилегије које би Косово имало прихватањем овог модела су реалне, и наступиле би одмах по његовом усвајању:

1. Косово би било званично самоуправно, уз пуну сагласност Београда.
2. Односи Приштине са косовским Србима би побољшали и преокренули постојећу и потенцијалну реалност физичке одвојености Срба и Албанаца.
3. Косово би имало приступ међународним финансијским институцијама и другим међународним и регионалним организацијама, изузев УН, ОЕБС и Савета Европе. Ово би омогућило Косову да добије зајмове финансијских институција.
4. Косово би имало трговинска и културна представништва у иностранству.
5. Косово би имало своју заставу, химну и спортску репрезентацију уколико их прихвате међународни спортски савези.
6. Односи са Србијом би били нормализовани, чиме би се ојачала перспектива стабилности и развоја Косова.

7. Интеграција Косова у регионалне институције и мреже сарадње би убрзала његове европске интеграције. Србија је спремна да затражи од ЕУ да Косово користи бенефиције њених односа са ЕУ.

Апелујем на делегацију косовских Албанаца и међународну заједницу да озбиљно размотре овај предлог.

Чврсто сам уверен да би прихватање таквог оквира омогућило наставак преговора у правцу постизања обострано прихватљивог решења.

Екселенције,

Морамо да престанемо да потхрањујемо илузије, уколико желимо да изградимо сигурну будућност за наш регион.

Избор је између једностраних потеза и одређеног облика споразумног решења. Надам се да сам јасно предочио ризике које са собом носе једностране потези. Није реч о емоцијама већ о реалности.

Србија је изнела велики број идеја. Покушао сам данас да вас подсетим на све непобитне чињенице са којима се суочавамо. Спремни смо да разговарамо о свим аспектима нашег предлога.

Хвала.

**Уводно излагање председника Републике Србије
Њ.Е. господина Бориса Тадића**

**Преговори о будућем статусу Косова и Метохије
Брисел, 20. новембар 2007.**

НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД СА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Ваше екселенције,
Даме и господо,

Судбина скоро два милиона грађана Србије је неизвесна. Чињеница да многи од њих нису српске националности за мене не представља никакву разлику. То су грађани моје државе, и њихова судбина није мање значајна од судбине скоро осам милиона оних који живе у другим деловима Србије. Наиме, сви грађани Републике Србије су једнаки, и сви се налазе под њеном јурисдикцијом. Сви они, као и њихова деца, заслужују бољи живот. Сви они заслужују исту шансу за просперитетну, европску будућност.

О томе бих желео да говорим данас.

Не желим да се много задржавам на питању суверенитета и територијалног интегритета. Ни мене, ни премијера нико неће навести да се одрекнемо одговорности за поштовање Устава и међународних споразума као што су Повеља Уједињених нација и Хелсиншки завршни акт, које је наша држава потписала. И управо због тога Република Србија остаје чврсто при становишту да Резолуција 1244 мора да остане најважнији инструмент у обезбеђивању правног оквира за наш даљи рад. По овом питању морамо бити савршено јасни.

Прихватање постојећих уставних и међународних обавеза такође се налази у средишту наше забринутости због опасности од једностраног деловања. Ови преговори се одвијају под претњом која гласи: „Уколико Србија не пристане на нешто што је за њу неприхватљиво, друга страна ће предузети једностране мере, мере којима се насилно дели наша држава, и драстично слаби демократија“. Србија једноставно неће подлећи овим претњама. На самом почетку мог излагања бићу сасвим јасан по том питању, зато што наступам у доброј вери, и желим да решавању овог питања приђемо на конструктиван начин. Готово две године наши разговори о Косову вођени су под претњама и ограничавани роковима. То је удаљило стране у преговорима и створило безизлазну ситуацију која никоме не иде на руку.

Не дотиче нас претња унилатералним потезима зато што је и вама, као и мени, јасно да уколико до тога дође, цену неће платити само Србија. Ако се претња једностраним проглашењем независности Косова реализује, оно ће бити осуђено на ендемско сиромаштво, а регион на континуирану нестабилност. Коначно је дошло време да се тргнемо и уозбиљимо, јер се преговори у доброј вери не могу одвијати уз претњу унилатералним актима.

Даме и господо,

Искрено, тешко ми је да замислим будући економски раст Косова и Метохије без активне сарадње са Србијом. Изненађује ме да се политички лидери Косова нису раније обратили Београду како би размотрили питања која су од виталног значаја за економски развој покрајине. Не можемо себи да дозволимо да наши грађани буду таоци кратковиде политике.

Због тога верујем да недавни покрајински и локални избори, одржани у деловима Косова и Метохије већински насељеним албанским становништвом, пружају шансу Приштини и њеној долазећој влади да ублаже реторику у јавним саопштењима, карактеристичну за изборне кампање, и да се, уместо тога, усредсреде на решавање стварних, конкретних проблема. Очекујем спремност приштинске делегације да почне да ради на изналажењу решења за побољшање услова живота становника Косова - решења која, наравно, могу бити одржива једино уз компромис у погледу будућег статуса Косова и Метохије.

У савременој историји доносиоци одлука често су се суочавали са питањем о коме данас расправљамо. Морамо бити потпуно свесни да начело признавања идентитета не наговештава аутоматски сецесију и њено непромишљено признавање. Због тога верујемо да се, у духу компромиса и међусобног уважавања, морају врло обазриво разматрати бројни различити модели.

На пример, Финска је дошла до једног специфичног решења у погледу управљања Оланским острвима. Хонгконг, који сам већ споменуо, је други пример. Ту је и пример Макаоа, са којим може да нас упозна садашње Председништво Европске уније. Можемо да разматрамо и пример Порторика, неинкорпориране територије САД, у којој се примењује само део устава те државе.

Ово су примери како је могуће пронаћи применљива и одржива решења за стари изазов: како уредити однос између мањина и самоуправних територија са једне, и носилаца суверенитета са друге стране. Нека од ових

решења предвиђају давање аутономне, извршне и законодавне власти; друге су добиле независну судску власт, укључујући и могућност доношења коначних судских одлука. Неке и даље одржавају и унапређују економске и културне односе, па чак имају и право да закључују споразуме са регионима, сувереним државама и неким међународним организацијама.

Даме и господо,

Немојмо се заваравати. Свима нам је познато да Косово данас нема право да узима државне зајмове. Оно живи од помоћи међународне заједнице. Владавина права још није успостављена. Етничке групе се не поштују, верске заједнице су под сталном претњом. Привреда је у катастрофалном стању, инфраструктура је неразвијена, а незапосленост је највиша у Европи. Зато морамо одмах посветити пажњу фундаменталном питању: како побољшати услове за свакодневни живот на Косову и Метохији.

Поверење не може бити дато унапред. Запитајмо се зашто би и један Србин веровао да ће његова будућност бити и мало сигурнија на Косову, само на основу тврдње да ће му независно Косово то обезбедити. А ја бих додао да морамо да се запитамо да ли је награда у виду независности ишта друго до илузија? Лично не верујем да можемо у данашњем свету дозволити даље разбијање држава.

Морамо бити озбиљни и одговорни. Вратићу се на почетак мојих уводних запажања. На Косову имамо два милиона људи: појединце, породице, људе који траже напредак и сигурност под окриљем закона који важи подједнако за све и у свим временима - независно од језика који говоре и бога коме се моле.

Зато морамо сместа изнаћи начин да обезбедимо личну сигурност и светлу будућност за сваког грађанина. То би морао бити стандард којем тежи свако друштво. Ја сам лично уморан од учешћа у разговорима који се не баве конкретним, егзистенцијалним питањима. Замислите да сте становник Чернице, Ораховца или Клине. Сваки тренутак кашњења да се осигура њихова добробит је чин неодговорности за који ће се неизбежно платити висока цена.

Даме и господо,

Мој предлог је да стога одмах отпочнемо озбиљне разговоре о томе како да се становницима Косова и Метохије омогући приступ погодностима нормалног економског, социјалног и политичког живота. Верујем да Београд и Приштина могу то да омогуће на врло практичан, изводљив и очигледан начин.

Додао бих да не смемо да изгубимо из вида чињеницу да приликом доношења одлука треба узети у обзир то да делимо заједнички циљ – да сви грађани наше земље постану грађани Европске уније, што пре то боље. Због тога желим да позовем све нас овде присутне да пажљиво размотримо разне идеје овде изнете да би што пре дошли до тог циља. Јасно је да српска делегација у конструктивном духу говори о различитим примерима и моделима.

Шта је потребно решити? Да се становницима Косова омогући приступ оном моделу међународног финансирања, који им до сада није био доступан. Да уживају одређени степен индивидуалне сигурности коју до сад нису осетили. Да могу да путују а не да остану гето у Европи. Да могу да имају користи од квалитетног образовања које их може учинити конкурентним у глобалној економији. И најзад, да извозе робу, а не криминал.

То су свакако непосредни циљеви који ће омогућити бољи живот на Косову и Метохији и створити нове подстицаје за трајнија решења.

Даме и господо,

Дозволите ми да будем још конкретнији и да поновим нека питања на којима је српска делегација раније инсистирала.

Према међународном праву, суверенитет Србије је неповредив. Границе Србије су ствар националне и регионалне безбедности, о којој се Београд мора питати. О спровођењу закона и реда на Косову могу и треба да се старају локалне снаге безбедности. Међутим, Србија неће прихватити да административне линије које оивичавају њену покрајину буду претворене у државне границе. Овде се не ради само о нашој националној безбедности, већ и о безбедности региона.

Као што смо раније истакли, спремни смо да прихватимо решење које омогућава самоуправу Косову и Метохији. Спремни смо да се договоримо у погледу могућности да Косово добије приступ финансијском капиталу. Спремни смо да разговарамо о питањима трговине и енергије. Спремни смо да разговарамо о месту Косова у регионалним и међународним организацијама. Спремни смо да подржимо модел који обезбеђује сигурну будућност српској популацији и нашој верској заједници.

По питању вековног присуства Срба на Косову, инсистирамо на следећем: да имају право да бирају своје представнике, да њихове надлежности буду јасно разграничене и да имају директну везу са осталим деловима Србије. Инсистирамо на томе да српско верско наслеђе ужива посебан статус. Нећу дозволити да тамошње заједнице и наслеђе буду жртвовани на олтару дипломатског и политичког опортунизма.

Даме и господо,

Као што сам већ рекао, верујем да су елементи Четрнаест тачака које је саставила Тројка користан допринос, посебно у светлу амандмана на тачке споразума које смо поднели у Бечу. Такође веома ценимо све ваше напоре да олакшате ове преговоре и озбиљност са којом приступате овако важном питању.

Уколико желимо да наставимо преговоре након 10. децембра, са могућношћу да постигнемо обострано прихватљиво решење, морамо заједнички да делујемо по питањима од заједничког интереса. Уколико то не урадимо, постоји опасност да закорачимо у опасно и непредвидљиво поље безакоња. Последице тога се не могу јасно наслутити- оне би биле контрапродуктивне за наше заједничке напоре да се изнађе решење које би обезбедило стабилност читавог региона.

Не смемо, међутим, имати погрешан утисак да је одрживост било ког договора могућа без јасног, легалног и обострано прихватљивог решења за будући статус Косова и Метохије.

Хвала.

**Уводно излагање председника Републике Србије
Њ.Е. господина Бориса Тадића**

**Преговори о будућем статусу Косова и Метохије
Беч, 5. новембар 2007. године**

НЕЗВАНИЧАН ПРЕВОД СА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Екселенције,

Веома ценимо напоре које улажете у циљу олакшавања ових преговора.

Сврха наших сусрета је покушај да сви заједно начинимо помак у правцу проналажења компромисног споразумног решења за будући статус Косова и Метохије. Такође се надамо да ће наше присуство и разговори помоћи делегацији Приштине да увиди какве могућности постоје за изналажење конструктивног пута ка таквом решењу.

Даме и господо,

Ово је важан тренутак у нашим преговорима. Морамо бити кадри да у атмосфери поверења, мудрости и уздржаности остваримо помак ка следећој фази. Јавне претње, вештачки утврђени рокови и манипулисање страхом неће нам помоћи да постигнемо решење за питање о коме преговарамо. Са задовољством констатујем да смо у последњих неколико недеља уочили нешто мирнији тон у међународној заједници, и то желим да похвалим. То одражава озбиљност напора које улаже Тројка.

То нас охрабрује, јер ми никада нисмо, и не желимо да учествујемо у дијалогу глувих који би резултирао ушанченим и екстремним ставовима. Посвећени смо проналажењу одговора на три изазова са глобалним импликацијама.

Први је како да задовољимо одређене тежње албанске заједнице на КиМ. Други је како да очувамо државни суверенитет у контексту међународног правног поретка. И трећи, како да допринесемо регионалној и геостратешкој стабилности.

Даме и господо,

Решавање будућег статуса КиМ не може се посматрати изван регионалног контекста. Желим да будем сасвим јасан по том питању.

Регион сада пролази кроз једну осетљиву фазу. Удаљава се од несрећне прошлости и чека у предворју нове будућности. Та будућност је Европска унија.

Чињеница је да се ми данас налазимо негде између прошлости и будућности. У том стању, постоји опасност од искушења да се подлегне тактици и забораве стратешке опције. То би могло да буде веома котрапродуктивно како за регион, тако и за остатак света.

Наш разговор се мора усредсредити на фундаментално питање: како да убрзамо напредак ка Европи с обзиром да Европска унија, на основу принципа супсидијарности, обезбеђује решење за напетости које постоје између одређених тежњи мањина са једне, и државног суверенитета са друге стране.

То имам у виду када кажем да би било добро да становници Косова добију могућност вршења власти на територији коју насељавају и могућност да остваре просперитет у оквиру добро надгледане владавине права: то би било добро за становнике Косова, за остатак Србије, цео регион и за Европу.

Даме и господа,

Много идеја је изнето у процесу консултација које су обављене током протеклих недеља. Мислим да смо сви трагали за моделима у савременој историји чија би примена обезбедила једно стабилно окружење, које би водило европској интеграцији. То, такође, имплицитно садрже неке од 14 тачака које је изнела Тројка у оцени нашег напретка у досадашњим преговорима.

Желео бих да издвојим модел Хонг Конга. Он садржи елементе које треба пажљиво размотрити, јер дају одговоре на изазове са којима смо суочени.

Прво, усаглашава се јединствени уставни оквир унутар којег различити делови имају самоуправу и сарађују под заједничким сувереним кровом, при чему ниједна страна нема слободу предузимања једностраних мера које се тичу питања уставности и суверенитета.

Друго, не мењају се међународно признате границе. Оне остају непромењене и заштићене путем сарадње са међународном заједницом.

Треће, развој свих безбедносних снага се јасно ограничава на локалне капацитете у циљу обезбеђења реда и закона.

Ти услови су у многome у складу с нашим предлогом како да остваримо помак у решавању будућег статуса Косова и Метохије.

Даме и господо,

Дозволите ми да се сада осврнем на закључке Тројке који се односе на статус преговора. Посебно бих поменуо оне елементе за које нам је потребно појашњење, као и оне на које можемо да се ослонимо.

У вези са првим тачком, а у светлу мојих ранијих коментара о потреби за стратешким приоритетима и регионалном стабилношћу, резолуција 1244 Савета безбедности Уједињених нација мора остати најважнији инструмент у обезбеђивању правног оквира за наставак нашег рада. По том питању морамо бити савршено јасни.

Други тачка се односи на опасност од предузимања једностраних мера. Све три стране- институције Републике Србије, Привремене институције самоуправе на Косову и посредници међународне заједнице, морају бити обавезне да се уздрже од унилатералних потеза. Преговори у доброј вери не могу се одвијати под претњом једностраних аката.

По питању 5. и 6. тачке, треба такође да буде јасно да ће начин управљања Косовом и присуство српских органа власти бити у складу са споразумом о будућем статусу.

Даме и господо,

Када је реч о напретку Србије ка Европској унији, настојимо да олакшамо тај пут за све њене заједнице. И заиста, с обзиром на економски напредак Србије, у интересу је свих грађана да се задржи веома блиска веза између њих. На политичким лидерима Косова је да искористе ту шансу за своје грађане.

Један од предуслова јесте и степен до којег су спремни да учине оно што до сада нису: да унапреде и заштите Србе који су остали да живе на Косову и да подстичу повратак расељених лица.

Приштина није искористила протеклих осам година да побољша животне услове за неалбанске заједнице на Косову.

Као што сам поменуо, у интересу је целог региона, а и Србије, да Косово буде способно да самостално учествује у свим међународним финансијским институцијама. Ја бих ту могућност проширио и на многе друге области економије. Жеља нам је да привреда Косова и Метохије буде јака. Желимо да на Косову видимо напредак остварен на транспарентан начин, у оквиру владавине права. Стога смо спремни да размотримо било који предлог који би водио ка постизању таквог циља.

Сигуран сам да би српски инвеститори поздравили могућност да учествују у развоју косовске привреде под повољним условима. Имајући то у виду, сматрам да је важно да се кроз одговарајуће канале пронађе решење за отворена питања дуга и приватизације.

Дозволите ми да закључим овај део мог излагања тако што ћу нагласити да ми је тешко да замислим будући развој Косова и Метохије без активне сарадње са Србијом. Изненађен сам да се косовско политичко руководство није раније обратило Београду да разговара о оним питањима која су од виталног значаја за привредни развој Покрајине. Не можемо дозволити да наши грађани буду таоци такве кратковиде политике.

Осим тога, морамо покренути питање заштите српског верског наслеђа на Косову и Метохији.

Говорим о институцијама које још увек постоје и имају изузетан духовни и културни значај за све Србе.

Наши разговори морају бити закључени давањем јасне гаранције за посебан статус верских заједница. Нисам задовољан прилично техничким и немаштовитим предлозима који су с тим у вези изнети током преговора вођених претходних месеци.

На крају, подразумева се да ми од међународне заједнице очекујемо да задржи цивилно и војно присуство на Косову након одређивања будућег статуса који потврди Савет безбедности Уједињених нација.

Даме и господо,

Налазимо се у осетљивој фази.

Сматрам да сам јасно предочио да има довољно простора за даљи неодложан разговор.

Економска стварност налаже да здрав разум превлада зарад добра становника Косова и Метохије.

Регионална стварност налаже да основни циљ, којим се морамо руководити приликом одређивања будућег статуса КиМ, треба да буде будућност у Европској унији. Геополитичка стварност налаже да трагамо за компромисима који ће што пре довести до учвршћивања мира.

Хвала.

**Обраћање председника Владе Србије Војислава Коштунице
на директним разговорима о будућем уређењу
покрајине Косово и Метохија**

Њујорк, 28. септембар 2007.

Ваше екселенције, госпође и господо,

Влада Србије изражава задовољство што је наишла на подршку и што се данас остварује наша иницијатива да се о будућем уређењу покрајине Косово и Метохија покрену нови преговори са новим међународним посредницима, и што је најважније - да се организују непосредни разговори Србије са представницима косовских Албанаца.

Чврсто смо уверени да разговори и стрпљиви преговори представљају једини пут који нас може довести до споразумног, компромисног, одрживог и трајног решења за будуће уређење Покрајине. Другим речима, ми износимо конкретан предлог да се све три стране - Србија, међународна заједница и албанска страна - данас јасно обавезу да ће подржати и прихватити само оно решење до којег се споразумно дође у преговарачком процесу. Подједнако је важно да свака страна преузме обавезу да неће посегнути за једностраним решењима, јер би то могло да значи једино примену политике силе и спровођење правног насиља.

Верујем да делите моје мишљење да бисмо, уколико постигнемо сагласност око овог важног принципа, на тај начин направили велики заједнички корак напред у постизању правичног и историјског споразума о будућем уређењу покрајине Косово и Метохија. С друге стране, све док постоји макар и прећутна могућност да се једна страна, у овом случају албанска, определи за једнострано решење, изгледа да дођемо до споразума биће практично непостојећи.

Данашњи разговор представља и јединствену прилику да се сагласимо да решење будућег уређења Покрајине може бити једино демократско. Сложићете се да демократско решење само по себи искључује било какве претње и било какав облик правног насиља које би подразумевало кршење Резолуције 1244 и Повеље УН. Сложићете се и да демократско решење исто тако искључује могућност да се војно присуство међународних снага на Косову и Метохији може искористити у функцији евентуалног једностраног проглашавања независности Покрајине, будући да су међународне војне снаге дошле на Косово да би се штитиле Резолуција 1244 и важеће норме међународног поретка.

Да бисмо могли заједнички да усмеримо преговарачки процес ка проналажењу демократског решења, морамо заједнички да размотримо и суштину проблема са којим се суочавамо.

Претпостављам да нико од присутних не доводи у питање чињеницу да је Србија међународно призната демократска држава, пуноправна чланица и једна од земаља оснивача УН. Позната је и неоспорна чињеница да на делу територије Србије, у покрајини Косово и Метохија, представници албанске националне мањине покушавају да изврше сепесију и да на тај начин створе још једну албанску државу на Балкану. За све нас овде суштинско питање би морало да буде како гарантовати и уредити институционална права албанске националне мањине у сувереној и међународно признатој држави Србији.

Ако се одредимо за проналажење демократског решења будућих институционалних права албанске националне мањине у Покрајини, извесно је да ћемо заједничким напором до демократског решења и доћи. Морамо, наравно, поћи од начина на који је решен статус националних мањина у другим демократским државама. Србија је спремна да у најбољој вољи размотри све што као држава треба да прихвати ради постизања демократског решења статуса албанске националне мањине у Покрајини.

Србија је СБ УН упознала са предлогом суштинске аутономије за Покрајину Косово и Метохија. Са нашим предлогом такође су упознати Контакт група, представници косовских Албанаца и, наравно, посредничка тројка. Ово је, поштована господо, права прилика да нам конкретно укажете на све што у тако предложеном демократском решењу статуса албанске националне мањине у Покрајини није добро. Спремни смо да чујемо шта је то што треба променити, шта би требало допунити или избацити како бисмо у правом смислу дошли до демократског решења. Чињеница је да ми никада на свој предлог нисмо добили ни једну једину конкретну примедбу или било какву сугестију.

Најкориснији приступ би био када бисмо могли да чујемо аргументоване приговоре који би указали да нека, било која, национална мањина у Европи или било где у свету има у било ком сегменту већа права него што се то предвиђа у нашем предлогу суштинске аутономије за Косово. Ми позивамо и албанску страну и тројку да нам укажу на неки пример потпунијег остваривања мањинских права и спремни смо да сада конкретно о томе расправљамо. Уверавам вас да ће Србија, у свом опредељењу за проналажење демократског решења, одмах заузети став према свакој сугестији и, ако је потребно, одмах допунити свој предлог о суштинској аутономији, све до непрелазне границе задирања у суверенитет и територијални интегритет Србије. Јер ни једна национална мањина, никада и нигде, нема право да ствара државу у држави, па то право не може имати ни албанска национална мањина на територији Србије.

Желим јасно и недвосмислено да саопштим да Србија не може да замисли да би међународна заједница могла да одустане од демократског решења и определи се за

једностране кораке и правно насиље. Упитајмо се шта би уопште за свет у целини, поредак у којем сви живимо и, у крајњој линији, за ауторитет Светске организације и будућност света значило одустајање од међународног права и прибегавање насиљу над Србијом? Који то разлози и који виши интереси би могли да нас све заједно спрече да дођемо до демократског решења?

Чули смо да би један од разлога могао бити претња албанских терориста да ће изазвати масовно насиље ако нема независности Покрајине. Уколико бисмо због тога одустали од демократског решења и свесно погазили Повељу УН, била би то понижавајућа капитулација свих држава чланица УН пред једном терористичком претњом. Отворено речено, то би било недвосмислено признање да је терор постао јачи од међународног права и међународног поретка.

Ако треба да одустанемо од права и правде и да распарчавамо суверену државу Србију зарад примене Анекса 11 Ахтисаријевог плана, како би се обезбедили геостратешки и војно безбедносни интереси одређених сила, онда би то, поштована господо, значило крах демократског поретка и легитимисање супериорности политике силе над правом и поретком на којем почива савремени свет.

Пошто до сада у преговорима заиста још ниједном нисмо на озбиљан начин заједнички разматрали предлог Србије о суштинској аутономији као конкретном демократском решењу питања косовских Албанаца у Покрајини, било би изузетно важно да посредничка тројка обезбеди такву врсту разговора. Још конкретније речено, било би најбоље када бисмо могли заједнички да размотримо шта модел суштинске аутономије предвиђа за албанску националну мањину.

Све док не постоји воља албанске стране да се уопште разговара о обострано прихватљивом демократском решењу, јасно је да је до таквог решења немогуће доћи. Логична је претпоставка да би јасно упозорење међународне заједнице да нипошто неће признати једнострано проглашену независност сасвим сигурно мотивисало косовске Албанце да у разговорима идемо од једне области до друге, како бисмо видели да ли им је у предлогу суштинске аутономије неко право ускраћено и, ако јесте, како се то на најбољи начин може исправити.

Историјска је чињеница да покрајина Косово и Метохија до сада још никада није била уређена на јасним и чврстим демократским начелима. Сада је прави тренутак да заједничким напорима то урадимо и да демократски уређена покрајина постане саставни део уставног демократског система Србије. Више је него очигледно да циљ Србије није да ограничава права албанске националне мањине на Косову и Метохији, већ да је њен дугорочни и природни циљ управо успостављање институционалних гаранција за остваривање мањинских права Албанаца у виду највишег степена аутономије. Просперитет албанске националне мањине и просперитет јужне Покрајине логично представљају суштински интерес Србије.

То је разлог што ми искрено тежимо да пронађемо демократско решење које гарантује функционалну суштинску аутономију, а које ће обезбедити да се албанска

национална мањина слободно развија и остварује све своје виталне интересе у Покрајини. Србија жели да албанска национална мањина има пуну слободу на Космету и да кроз суштинску аутономију управља својом будућношћу.

Нико данас нема право да охрабрује косовске Албанце у уверењу да је ово што им нуди Србија мало и да им обећава подршку за независност. Истину говорећи, то није само насртај на територијалну целовитост Србије и покушај њеног насилног распарчавања, и то није само бескрупулозно гажење међународног права. Права је реч да смо суочени са демонстрацијом политике силе која верује да националне мањине може да претвара у народе, да покрајине претвара у државе, а да границе међународно признатих, независних држава прекраја по мери својих интереса. Реално гледано, они који би спроводили такво међународно безакоње понајмање ће водити рачуна и понајмање ће поштовати праве интересе албанске националне мањине на Космету.

Позивам косовске Албанце да заједно радимо на проналажењу демократског решења и успостављању пуне и функционалне аутономије у којој ће имати пуну слободу да остварују сва своја права и управљају својим животима. Позивам косовске Албанце да разумеју да не може ниједна страна држава имати већи интерес од саме Србије да ради на остваривању истинских интереса свих грађана и свих заједница које живе на територији Србије. Јасно је да до демократског решења можемо доћи само заједно, и то ако подједнако уважавамо суштинске интересе државе Србије и суштинске интересе албанске националне мањине. И наравно, ако уважавамо међународно право, а пре свега Резолуцију 1244 и Повелу УН.

Сматрам да је посебно важно да нагласим да сви морају бити свесни да је опасна заблуда веровати да је могуће да се Србији наметне решење, и да ће Србија било када признати да на њеној територији постоји независна држава Косово. Да ли заиста неко може поверовати да ће било када Србија на референдуму променити свој Устав и уставну одредбу о Космету, што је једини начин да Србија призна постојање албанске државе на својој територији? Било би зато важно да свако ко одговорно приступа решавању будућег уређења Покрајине води рачуна о чињеници да је свако једнострано и наметнуто решење немогуће и неодрживо.

Овome треба додати и једно начелно питање. Да ли је уопште могуће доћи до решења будућег уређења Покрајине без сагласности Србије као међународно признате државе? Ово питање има и свој радикалнији облик у којем гласи: да ли је могуће било којој сувереној земљи без њене сагласности прекројити државне границе и на њеној територији проглашавати постојање нове независне државе? Од највеће је важности да пре свега међународна заједница недвосмислено покаже да поштује неприкосновено право Србије да одлучује о својој територији, а онда ће сасвим сигурно и албанска страна морати да поштује неопходност да се само уз сагласност Србије може доћи до решења.

Скренуо бих пажњу и на то да смо више пута могли да чујемо примедбу како Србија наводно зна шта неће, али да није изложила конкретан предлог шта хоће. Ако којим

случајем било ко у релевантним међународним институцијама заиста није био упознат са оним што Србија предлаже, после данашњих разговора ова примедба сасвим сигурно више неће моћи да стоји.

Зато и кажемо да Србија на својој територији у покрајини Косово и Метохија албанској националној мањини гарантује најповлашћенији статус који било која национална мањина данас има у свету. Једина граница суштинске аутономије за остваривање права косовских Албанаца постављена је тамо где би почело рушење Србије стварањем нове државе на њеној територији.

Дакле, Србија тачно зна шта хоће и зна шта неће. Она хоће просперитетну албанску националну мањину која се развија кроз функционалну суштинску аутономију, а неће оно што не може да допусти ни једна држава на свету, а то је да се на њеној територији прави нова држава. Кључно је и од свега важније да је и оно што Србија хоће и оно што Србија неће у потпуној сагласности са међународним правом, Повељом УН, историјском праксом, општим моралним вредностима и познатим и усвојеним светским стандардима.

Сматрам да би данашњи разговор морао да буде преломни тренутак пре свега за представнике међународне заједнице како би одлучно и коначно поставили преговарачки процес у чврсте оквире међународног права. Велики број националних мањина широм света, које имају или би могле имати сличне сепаратистичке претензије као албанска национална мањина, са највећом пажњом прате како се међународна заједница поставља у овим преговорима и да ли ће бити стриктно поштоване норме међународног права. Отуда сви можемо бити сигурни да се кроз решавање питања статуса албанске националне мањине на Космету утврђује пракса за решавање будућих питања која сепаратистички настројене мањине широм света могу колико сутра почети да постављају. Према томе, Косово не може ни бити ни остати изузетак.

Моја земља снажно позива на проналажење демократског решења и на пуно и безрезервно поштовање међународног права и уставног поретка Србије. Само на таквом темељу засновано решење може донети стабилност, мир и просперитет и за косовске Албанце, и за покрајину Косово и Метохију, и за Србију, и за читав Балкан. У сваком случају, и међународна заједница и албанска страна могу у потпуности да рачунају да ће Србија, залажући се за демократско решење, доследно и одлучно бранити своје неотуђиво и загарантовано право на непромењивост својих међународно признатих граница и да ће бранити право на поштовање суверенитета и територијалне целовитости своје земље.

У истој мери, залажући се за демократско решење, ми ћемо бранити част нације, достојанство своје историје, вере и културе, који су нераскидиво и органски повезани са Косовом и Метохијом. Чиме би се могла оправдати одлука да симболи српске државе и нације, Пећка патријаршија и Грачаница, које је српски народ подизао пре осам векова, од 2007. године престану да буду у Србији?

Свако ко макар мало познаје Србију, српски народ и српску историју свакако мора добро знати да никада и ништа неће моћи да промени одлуку, која је народном вољом потврђена и у новом Уставу Србије, да покрајина Косово и Метохија као суштинска аутономија остаје саставни и неотуђиви део државе Србије. Будите уверени, поштована господо, да нико и никад, супротно Повељи УН и својим једностраним актима, не може порећи ове истине, погазити Устав Србије и вољу њених грађана. На свету не постоји држава која би се икада помирила са таквим понижењем, па би било апсурдно очекивати тако нешто и од моје земље.

Обраћање председника Владе Србије Војислава Коштунице на разговорима о будућем уређењу покрајине Косово и Метохија

Беч, 5. новембар 2007.

Поштована господо,

Чињеница да је на овој рунди преговора Србија заступљена на највишем државном нивоу недвосмислено сведочи о нашој спремности и решености да кроз данашњи разговор заједничким напором учинимо озбиљан корак напред према постизању демократског и компромисног решења за будуће уређење покрајине Косово и Метохија.

Од самог почетка преговора, Србија је на сваком састанку излазила са новим аргументима и новим идејама како да дођемо до споразума. Као потврду свог конструктивног приступа, и данас смо спремни да косовским Албанцима понудимо да заједнички размотримо неколико веома важних питања, што би нас могло приближити компромису и договору.

Ако представници албанске стране и даље не желе да разговарају о предлозима Србије, па одбацују и саму такву могућност, ми смо спремни и да у разговору пођемо од неколико ставова које заступају они сами.

Током досадашњих разговора могла су се уочити три става која заступају косовски Албанци. Први је да Србија већ осам година не управља покрајином Косово и Метохија; други да је неопходно пронаћи стабилно, одрживо и функционално решење; а трећи да је предлог Србије о суштинској аутономији ствар прошлости. Овом трећем треба додати и нешто што је заједничко албанској страни и једном делу међународне заједнице, а то је примедба да предлог Србије о суштинској аутономији наводно постоји само на папиру, да је сувише апстрактан, да није животан, да је нејасан, па да је самим тим и неодржив и нефункционалан.

Србија се, за ову прилику, потпуно слаже да су ово све суштинске теме и да је неопходно да их заједнички и пажљиво размотримо. Пођимо зато од албанског става да Србија не влада својом покрајином Косовом и Метохијом већ осам година, што косовски Албанци износе као важан аргумент у прилог независности Покрајине. Овде се, међутим, намеће суштинско питање које гласи: да ли чињеница да мисија УН осам година управља Косовом и Метохијом јесте аргумент у прилог дефинисању суштинске аутономије за албанску националну мањину у Покрајини, или се та чињеница може и сме употребити као опредељујући аргумент за распарчавање Србије, која је демократска држава и чланица УН?

Најзад, нису УН дошле на Косово и Метохију да би се успоставила нова држава на територији међународно признате државе и чланице самих УН, већ мисија УН има мандат да омогући путем компромиса утврђивање будућег уређења Покрајине уз пуно поштовање међународног права, Повеље УН и Резолуције 1244.

Ми указујемо, и о томе бисмо желели да разговарамо, да постоји пример где је једна покрајина била не осам, него више од сто година ван управе своје државе. Треба имати на уму и околност да та управа није била под мандатом УН, већ да је реч о колонијалној управи. И дакле, не после осам, него после више од сто година дошло је до споразумног решења статуса Хонг Конга, који је задобио положај специјалне административне области, али под јасним суверенитетом Кине и у оквиру њеног територијалног интегритета.

Сматрамо да се сви можемо сложити како овај аргумент заслужује да буде свестрано размотрен и укључен у даљи процес проналажења заједничког решења.

Други став о којем је потребно да разговарамо односи се на неопходност проналажења стабилног, одрживог и функционалног решења за уређење Покрајине. Тврдити да распарчавање Србије и мењање њених међународно признатих граница противно њеној вољи води миру, стабилности, одрживости и функционалности у постизању решења за будући статус Косова и Метохије не делује ни уверљиво, ни оправдано, ни рационално. Пошто сам већ навео пример и контекст споразумног решења за статус Хонг Конга, могли бисмо да се додатно послужимо том аналогијом, тим пре што је споразум о којем је реч постигнут у скорашње време, пре свега десет година.

Стабилност, одрживост и функционалност модела примењеног у случају Хонг Конга почивају на чињеници да се до њега дошло споразумним путем, уз уважавање темељног принципа на којем почива савремени међународни поредак, а то је поштовање суверенитета и територијалног интегритета међународно признатих

држава. И случај Хонг Конга је управо добар пример који показује да се до стабилног и доброг решења никако не може доћи једностраним акцијама, већ искључиво споразумно, и једино уз поштовање Повеље УН и њених фундаменталних принципа. Оног часа када се прибегне једностраним корацима, нестају стабилност, одрживост, па самим тим и било која врста функционалности, а уместо тога долази до стварања хроничних жаришта, продубљивања кризе и озбиљне нестабилности.

Посебну пажњу би требало да посветимо трећој врсти ставова који су, као што је назначено, у одређеној мери заједнички албанској страни и једном делу међународне заједнице. Дакле, да ли предлог Београда о суштинској аутономији постоји само на папиру, да ли је заиста реч о једном потпуно апстрактном моделу за који се не зна тачно шта значи, да ли би могао уопште да опстане у стварности, па самим тим и да ли је функционалан? На овако формулисан став ми реагујемо пуном спремношћу да разговарамо и да заједнички погледамо како ствари изгледају управо у реалности, у животу, на терену а не на папиру.

Предлажемо да, следећи нешто раније успостављену аналогију, паралелно размотримо и упоредимо папир Србије о суштинској аутономији Косова и Метохије и споразумно решење о положају Хонг Конга као специјалне административне области унутар Кине. Наш аргумент, о којем бисмо желели да разговарамо, гласи да модел Хонг Конга, за који нико не може оспорити да се показао као успешан, одржив, стабилан и функционалан, доказује да је наш предлог о суштинској аутономији у истој мери животан и да обезбеђује стабилно и одрживо решење статуса Покрајине.

Чврсто смо уверени да не постоји озбиљан разлог зашто у даљем преговарачком процесу не бисмо паралелно упоредили предлог Србије о суштинској аутономији са споразумним решењем оствареним у аналогном случају Хонг Конга. На тај начин бисмо заједнички могли да оценимо да ли је идеја суштинске аутономије заиста само папирнат, са стварним животом неповезан предлог, или је реч о једном реалном решењу будућег уређења Покрајине.

Ми сматрамо да је ово непобитан доказ конструктивног и веома одговорног приступа Србије преговарачком процесу. Желимо да на овај начин заједнички преиспитамо кључне елементе могућег споразума, а то су ван сваке сумње одрживост, стабилност, функционалност, животност и перспектива просперитета. Што је посебно важно, овакав приступ нас води споразуму а не једностраним потезима, и изнад свега води нас споразуму који би био сагласан међународном праву, Повељи УН, Резолуцији 1244, Завршном хелсиншком акту и Уставу Србије.

С обзиром да је албанска страна до сада одбијала да разговара о предлогу Србије, уколико би се Приштина оглушила о понуду да се разговара и о наведеним ставовима, који управо од ње саме потичу, верујем да се не би могао избећи закључак да косовским Албанцима није стало до споразумног решења и да они зато у начелу одбијају заправо сваки дијалог.

Са своје стране Србија је спремна на озбиљан разговор и жели да се подробно размотре суштинске теме које су овде отворене, у искреном уверењу да бисмо на тај начин направили значајан корак ка постизању споразумног решења.

Допустите ми да резимирам: у својој конструктивности, Београд је данас спреман да косовским Албанцима уступи најширу аутономију и највиши степен самоуправе који ужива било која национална мањина било где на свету. Као што се до сада видело, за Србију (и ту, уосталом, почива права разлика између преговарачких ставова Београда и косовских Албанаца) постоји читав низ варијанти за решење, уз једину ограду да буде поштован универзални принцип немењања граница и незадирања у суверенитет међународно признатих држава.

Овакав приступ не може ни по једном мерилу бити стављен у исту раван са одбијањем да се разговара о било чему осим независности за Косово и Метохију, што је садржано у албанском предлогу за споразум о будућим добрим односима двеју суседних држава. И зато, са пуним покрићем државних установа и целокупне јавности Србије, понављам да Србија у овом тренутку косовским Албанцима нуди више него што је икада понуђено било којој националној мањини на територији било које земље. Али, то заиста јесте доња линија испод које не само Србија него ни било која друга држава на свету не би могла да иде.

Све друго је кршење међународног права и закона на којима почива поредак савременог света. Противправно и брутално нарушавање суверенитета и територијалног интегритета једне међународно признате демократске државе представља политику силе и сигурно не може остати без последица, и то – будимо добро свесни – не само у непосредном регионалном окружењу. Зато искористимо прилику да

креномо путем компромиса и узајамних уступака, путем мира,
здравог разума и правде за све.

Хвала.

**Обраћање председника Владе Србије Војислава Коштунице
на преговорима о будућем уређењу покрајине Косово и Метохија**

Беч – Баден, 26. новембар 2007.

Поштоване госпође и господо,

Завршна рунда текуће етапе преговарачког процеса о будућем уређењу покрајине Косово и Метохија представља прилику да сумирамо и сагледамо све важне елементе досадашњих разговора, а затим на тој основи утврдимо заједнички предлог компромисног решења. Ако би се показало да то још увек није могуће, наша би обавеза била да се сагласимо о наставку преговора и новом преговарачком процесу.

Битно је да се данас подсетимо пређеног пута и констатујемо да је питање пре свих питања било остваривање стандарда у Покрајини. Када је постало јасно да постоје проблеми са остваривањем и елементарних стандарда, учињен је фундаментално погрешан покушај да се ово питање реши тако што се прешло на нову фазу названу „и стандарди и статус“. Пошто није било реално да овај погрешан приступ доведе до напретка, уместо да се полазна грешка исправи, следећи исту погрешну логику, учињена је нова грешка. Одмах се прешло на решавање питања статуса, а стандарди су склоњени и заборављени. И на крају, током преговора којима руководи Тројка, дошли смо у заправо апсурдну ситуацију да се

предлаже да заборавимо и статус и стандарде и да се окренемо постстатусним питањима, односно добросуседским и партнерским односима Србије и Косова као да је реч о две државе.

Својим конструктивним приступом Србија је показала потпуну спремност да преузме одговорност и пружи свој допринос решавању питања остваривања неопходних стандарда у Покрајини. У истој мери, она је способна и спремна да пружи свој допринос проналажењу компромисног решења за будући статус Косова и Метохије, које мора бити сагласно са Повељом УН, Резолуцијом 1244, Завршним хелсиншким актом и Уставом Србије.

С друге стране, верујем да су вам више него добро познати разлози зашто Србија, као суверена, демократска и међународно призната држава, не може да разговара о питању добросуседских и партнерских односа са својом сопственом покрајином Косово и Метохија. Претпостављам да, поред свих до сада изнетих објашњења оваквог става, додатна нису потребна.

Разматрајући ситуацију у којој се данас налазимо и узимајући у обзир неоспорну и очевидну чињеницу да се укупна преговарачка позиција албанске стране своди на само једну реч - независност, због чега и није направљен суштински помак у преговорима, нашли смо се у положају да морамо пронаћи излаз и пут који води напред. Тај пут и тај излаз свакако није разговор о постстатусним питањима, и Тројка би требало да размотри конкретну сугестију да у свом извештају СБ предложи да се у наставку преговора утврди шта је постигнуто у остваривању стандарда у Покрајини током претходне две године, од

када трају преговори. Утолико пре што сваки напредак у испуњавању најосновнијих стандарда истовремено представља и корак ка проналажењу компромисног решења за статус Покрајине. Пример са управо одржаних избора, на које не само да нису изашли Срби, већ их је бојкотовало више од 50 одсто Албанаца, представља довољан разлог да се види шта се дешава са питањем испуњавања стандарда.

Свима је познато да је Каи Еиде у свом извештају из октобра 2005. године нагласио да је, када је реч о стандардима, стање у Покрајини „мрачно и суморно“. И данас би посебну пажњу требало да обратимо на оцене амбасадора Еидеа: „Одсуство сигурности и непоштовање својинских права, као и неизвесност у погледу будућности, у великој мери су довели до тога да је *процес повратка* практично заустављен. Дубоко је уврежено мишљење да почионици злочина остају некажњени и да су могућности за поновно успостављање нормалног живота веома ограничене. Велика већина оних који су напустили Косово после јуна 1999. године није се вратила“. Ове тврдње добијају још већу тежину када их доведемо у везу са прецизним подацима. Преко 60% Срба са Косова и Метохије данас су интерно расељена лица у централној Србији. Ако изузмемо северни део Митровице, више је него поражавајућа чињеница да у Приштини, Призрену, Пећи, Гњилану, Урошевцу и другим косметским градовима нема више Срба; Срби у покрајини данас су углавном угрожено и обесправљено сеоско становништво.

О потпуној правној несигурности Срба најбоље говори податак да од 17.000 пресуда у имовинским споровима које су пред косметским судовима донесене у корист Срба, досад практично ниједна није

извршена. Од јуна 1999. године Српска православна Црква на Космету изложено је суровом и смишљеном прогону. Потпуно или делимично је уништено око 150 српских православних цркава и манастира, православна гробља широм Космета су оскрнављена и у многим случајевима уништена.

Зар није логично и више него важно данас поставити питање да ли се током две године, колико је протекло од подношења Еидеовог извештаја, који је – да се подсетимо - означио зелено светло да започну преговори о статусу, стање у Покрајини побољшало, или се погоршало, или стагнира? Јер не смемо заборавити на кључни став у његовом извештају да се мора инсистирати да с применом стандарда треба наставити и током преговарачког процеса. Савет безбедности је, дакле, утврдио да разговор о будућем статусу Косова и Метохије не може да обустави расправу о стандардима, тачније речено о неиспуњености стандарда људских права у Покрајини.

Завршна рунда текућих преговора је и прилика да се осврнемо на улогу посредничке Тројке. Своју мисију Тројка је започела доласком у Београд почетком августа, а за ових готово четири месеца у преговорима је, захваљујући несумњиво преданом раду, остварено неупоредиво више него током читавог претходног преговарачког процеса који је трајао готово годину и по дана. Када кажемо да је остварено неупоредиво више, то могу одмах и да поткрепим.

Захваљујући много интензивнијем посредничком раду и чешћим састанцима, Србији је пружена прилика да развије своју аргументацију и на неоспорним примерима покаже да је предлог

суштинске аутономије функционалан, одржив и да представља универзалан модел за решавање сличних питања широм света.

Веома је, сем тога, важно што је Србији омогућено да своју конструктивност покаже и тиме што је на сваком састанку износила нове аргументе и нове идеје како да се на компромисан начин реши будуће уређење Покрајине. И на иницијативу Тројке која се огледала у папиру познатом као „14 тачака“ Србија је на озбиљан начин реаговала да би, у виду коментара и амандмана, понудила своје виђење како треба да изгледају тих 14 тачака. И овом приликом Србија позива да се поново размотре наши предлози, а посебно они за тачке 1, 2, 5, 6, 8. и 14. Уколико би албанска страна, по први пут у току преговора, пристала да направи макар један компромис и ако би прихватила предлоге које смо изнели за наведене тачке, уверен сам да бисмо се брзо и лако договорили о садржају преосталих тачака.

Иако сви позитивни помаци, без сумње остварени захваљујући напорима Тројке, нису до сада довели до компромисног решења, они се ипак морају уважити и правилно вредновати. Корисно је присетити се да ниједно овако сложено питање, и поред најбоље воље и великих уложених напора, није могло да се реши преко ноћи. Светско искуство говори да су за трајно и праведно решење озбиљних проблема по правилу неопходни стрпљење, више добре воље и довољно времена.

Рекао бих нешто и о ономе што Србија очекује од Тројке. Ми сматрамо да Тројка треба да, према заслуги, високо оцени одговорну и конструктивну улогу Србије у преговарачком процесу. Разлози за

то су чврсти, оправдани и многобројни. Ми, дакле, очекујемо да Тројка с признањем узме у обзир то што Србија скрупулозно поштује Повељу УН, Резолуцију 1244 СБ, Завршни хелсиншки акт, што је привржена свим темељним начелима међународног права и што се придржава властитог Устава као гаранта правног поретка.

Осим тога, госпође и господо, Србија никоме није претила и никоме не прети, већ снажно инсистира да се кроз преговоре, а у складу са међународним правом пронађе компромисно решење. Србија, као што вам је познато, не прети ни једностраним политичким потезима већ, напротив, непрестано позива да се све три стране, дакле и међународна заједница и Србија и представници привремених институција, чврсто обавежу да нико неће предузети једностране кораке.

Подсећам вас и на то да је Србија у преговорима понудила косовским Албанцима статус најповлашћеније националне мањине, који постоји у данашњем свету. Понудили смо да разговарамо и упоредимо све примере суштинске аутономије који постоје или су замисливи, и да на основу тога постигнемо компромисан договор о таквом моделу суштинске аутономије који би обезбедио да косовски Албанци сами управљају својим животима, својом судбином и својом будућношћу.

Неоспорна је истина – и са њом се морамо суочити сви ми који смо овде данас - да Италија има Јужни Тирол, да Кина има Хонг Конг и Макао, да Финска има Оландска острва, да Данска има Гренланд, да Шпанија има Каталонију и Баскију, да Србија има Косово и Метохију и да има још много сличних примера широм света који су

решени универзалним моделом успостављања праве мере аутономије.

Ми очекујемо да Тројка уважи више него снажне аргументе које је Србија износила. На све те разлоге рећи да је Србија изузетак, јединствен и непоновљив случај, и да од свих земаља на свету једино она може да буде распарчана, није ни правни, ни политички, ни логички, ни морални, ни историјски аргумент. Кратко речено, госпође и господо, то није никакав аргумент.

Желим да се, у овој прилици, непосредно обратим и албанској страни. И ви и ми добро знамо да историја нашег заједничког живота не траје ни годину, ни десет, ни сто година, већ да траје много векова и да ћемо и у будућности живети заједно. Зато је и за нас и за вас животну важно да пронађемо историјско компромисно решење, које ће задовољити обостране интересе. Покушајте да разумете аргумент да је српски народ пре осам векова саградио манастире Грачаницу и Високе Дечане, Пећку патријаршију и Богородицу Љевишку, и да то припада нама, српском народу, Српској православној Цркви и држави Србији. Ми тражимо да се у то не дира, а прихватамо да ви, сагласно договореном решењу о суштинској аутономији, сами уређујете свој живот, да подижете и чувате своје светиње и градите своју будућност. На Косову има довољно места и да Србија сачува своју државност, свој народ и своје светиње, и да ви имате свој систем засебне и аутономне власти. Србија вама не може наметнути своје институције, али ни ви Србији не можете наметнути независност Косова и Метохије, јер је другачије записано у Повељи УН и Уставу Србије.

Дубље разумевање суштине дуготрајних српско-албанских односа упућује нас на закључак да у овом спору решење једноставно није могуће наметнути, већ да се до њега мора доћи историјским компромисом. Компромисна формула мора да садржи и изрази равнотежу обостраних интереса, која се може постићи тако што ће Србија сачувати државност и свој суверенитет и територијални интегритет, а косовски Албанци добити свој систем аутономне власти да би управљали својим животима и својом будућношћу. Позивам посредничку Тројку да уложи додатан напор како би се у оквиру ове компромисне формуле пронашло споразумно решење. Могуће је да се се у оквиру ове формуле решење не може постићи до 10. децембра, али би се, уз снажну подршку СБ, оно свакако могло пронаћи у сасвим догледној будућности.

Поштована господо, и сами сте могли да се уверите да је Србија потпуно опредељена за постизање компромисног решења, које би истовремено и подједнако уважило како државне и националне интересе Србије тако и виталне интересе косовских Албанаца. Ми дубоко верујемо да је споразумно решење могуће пронаћи ако се уважи наш заиста минимални захтев, а то је да се поштују Повеља УН и Резолуција 1244 које гарантују суверенитет и територијални интегритет Србије. Ако албанска страна буде спремна да покаже одговорност и конструктивност макар у приближној мери у којој то Србија непрестано чини, и ако, као знак добре воље, буде спремна да искорачи макар један корак у сусрет сталним напорима Србије, то ће бити јасан знак да коначно почињемо да се крећемо према споразумном решењу.

С друге стране, ни за кога не би било добро да негује илузију како је могуће Србији наметнути решење. Нико не треба да сумња да ћемо ми сваки једностранни акт поништити, а једнострану независност третирати као непостојећу, неважећу и необавезујућу појаву.

На крају, госпође и господо, Србија као стара европска држава позива да се сви придржавамо међународног права и да се стриктно понашамо у складу са императивним мандатом СБ, свесни да само ово високо тело УН може да доноси одлуке које сви морају поштовати. Са своје стране, Србија ће као поуздан и одговоран партнер поштовати одлуке Савета безбедности Уједињених нација, а то исто очекује од свих учесника у процесу решавања будућег уређења покрајине Косово и Метохија.

**Обраћање председника Владе Србије Војислава Коштунице
Савету безбедности УН**

Њујорк, 19. децембар 2007.

Поштовани господине председниче, поштовани представници
земаља чланица СБ, ваше екселенције, госпође и господо,

Част ми је да у име Србије изразим дубоко поштовање Савету
безбедности Уједињених нација. Посебно сам захвалан што могу да
вам се обратим поводом извештаја посредничке Тројке, коју је
Генерални секретар УН на основу Резолуције 1244 овластио да води
преговоре о будућем статусу српске покрајине Косово и Метохија.

Поштована господо, данас је овде пред вас на дневни ред Савета
безбедности УН стављена судбина моје земље. Од када постоје УН
први пут се расправља о томе да ли су међународно признате
границе држава чланица УН заиста загарантоване и да ли принцип
поштовања суверенитета и територијалног интегритета и даље има
универзално важење. Од вашег одговора на ово питање зависи
будућност моје земље. Али, ако имамо у виду да се данас и овде
заправо преиспитују темељни принципи на којима почива
међународни поредак, одлука СБ неизбежно ће бити од највећег
значаја и за свет у целини.

Пред вама се, дакле, нашло питање свих питања: да ли ће се први пут у историји УН донети одлука да, противно вољи једне демократске државе, и то члана-оснивача УН, буду промењене њене међународно признате границе, да буде поништен њен суверенитет и да буде ампутирано 15 одсто њене територије?

Да ли је такву одлуку уопште могуће донети, а да се непоправљиво не прекрши Повеља УН? Повеља УН, господине председниче, у овом тренутку стоји као једина брана насилном разбијању моје земље. Да би политика силе могла да разбије једну државу чланицу УН, она прво мора да разбије Повељу УН. А то за последицу нужно има да се подрије ауторитет и суштински обесмисли постојање светске организације, која више не би могла да заштити ни себе ни своје чланице. Историја је, уосталом, у овом случају крајње поучна и сведочи шта се са светом догодило пошто је обесмишљена и разбијена Лига народа. Управо с овим на уму треба примити неодрживу тврдњу да је случај Косова јединствен: ко тако каже заправо говори да се Повеља УН може кршити само једном и то само у случају једне земље – Србије. И може ли ико уопште поверовати да ће Повеља УН, баш зато што је једном прекршена, убудуће бити више уважавана и формално поштована? Једноставна истина гласи да би овај опасан преседан неповратно довео у питање кредибилитет УН и трајно угрозио мир и стабилност широм света. У извесном смислу, начин на који ће бити решено питање Косова судбоносан је колико за Србију толико и за светску организацију.

Поштовани представници земаља-чланица СБ, Србија са својим вековним државним искуством верује да СБ, као најауторитативнији

гарант међународног права, мира и стабилности у свету, не може порећи себе и донети одлуку да једна држава буде распарчана. Имамо чврсто поуздање у државе-чланице СБ које принципијелно бране фундаментална начела Повеље УН и постојане су у уверењу да СБ мора стајати иза сопствене Резолуције 1244, којом је изричито гарантован суверенитет и територијални интегритет моје земље.

Допустите ми да вас подсетим на одредбе које је ово високо тело једногласно усвојило гласајући за Резолуцију 1244: *„СБ поново потврђује приврженост свих држава чланица суверенитету и територијалном интегритету СР Југославије (данас Србије) како је наведено у Хелсиншком документу и анексу 2,“* затим - *„СБ поново потврђује апел из претходних резолуција за широку аутономију и суштинску самоуправу за Косово“,* затим - *„СБ успоставља привремену администрацију за Косово као део међународног цивилног присуства под којим ће народ Косова моћи да ужива суштинску аутономију у оквиру Србије о чему ће одлуку донети СБ“.*

Поштована господо, верујем да СБ, поштујући Повељу УН и сопствену Резолуцију 1244, не може донети одлуку да се Србији отме 15 одсто њене територије. Јер би таква одлука значила да се по цену рушења целог међународног права и поретка, албанској националној мањини у српској покрајини Косово и Метохија омогућава да створе још једну албанску државу на Балкану. Полазећи од тог уверења морам да укажем да се сви заједно суочавамо са још једним питањем које представља отворену и директну претњу ауторитету СБ и УН. Реч је о најављеном

противправном чину проглашавања једностране независности покрајине Косово и Метохија.

Познато је да се већ месецима отворено најављује једнострано проглашавање независности Покрајине, као и признавање такве независности. Пошто ви, као СБ, својом Резолуцијом гарантујете суверенитет и територијални интегритет мојој земљи, ко би себи могао дати право да крши важећу Резолуцију 1244 и ко би се усудио да се упусти у авантуру признавања једностране независности сматрајући да га Резолуција СБ не обавезује? Ко има право да се стави изнад Резолуције 1244 и да је отворено крши признавајући једнострану независност? Да ли нека држава заиста мисли да има право и да, уз подршку својих савезника, може да делује противно одлукама и резолуцијама СБ?

Србија сматра да је онај ко је у стању да каже како је изнад СБ и изнад међународног права и како нема обавезу да поштује Резолуцију СБ 1244, може одмах отворено да саопшти да је у историји међународних односа наступила нова ера, у којој се сила ставља изнад права и изнад закона.

Као у свим досадашњим приликама, Србија и данас у СБ заступа становиште да је косовско питање у својој бити питање поштовања права. Сви видимо да су међународно право и Резолуција 1244 најдиректније угрожени отвореном претњом да ће доћи до једностраног проглашења независности Покрајине. Посебно је опасно што се поборници једностране независности упорно позивају на одбачени Ахтисаријев план. Овде, пред вама у СБ, тај исти

Ахтисаријев предлог био је на столу и СБ га није прихватио. Из овога следи питање: да ли је могуће да предлог који је СБ већ одбацио може послужити као основ за кршење једне његове важеће резолуције, па и саме Повеље УН?

У истом контексту се поставља и друго питање: како би ЕУ могла да шаље своју Мисију за спровођење одбаченог Ахтисаријевог плана када би то била противправна одлука, очевидно супротна Резолуцији 1244? Јер тек када СБ одобри целовито споразумно решење до кога две стране треба преговорима да дођу, може се говорити о карактеру међународне мисије која то решење треба да спроведе. У супротном би пред очима СБ и целог света дошло до најгрубљег кршења основних норми међународног права. Због тога је заједничка обавеза Србије и СБ да пронађу прави начин да се спречи једнострана независност Косова и Метохије, односно да се избегну најављена кршења Резолуције 1244 и Повеље УН.

А тај прави начин већ је одредио СБ самом Резолуцијом 1244 када се определио за политичко решење кризе на Косову, засновано на принципима које је та резолуција утврдила. Више је него јасно да једнострана независност представља сушту супротност политичком решењу које је сагласно међународном праву. Пут до политичког решења које је наложио СБ могуће је постићи само упорним и стрпљивим преговорима двеју страна, све до постизања компромиса који ће задовољити суштинске интересе и државе Србије и албанске националне мањине у покрајини Косово и Метохија. Намеће се због тога закључак да се онај ко се залаже за поштовање закона и мира у региону не може залагати за једнострану независност.

Зато је, господине председниче, предлог Србије да СБ у овом преломном тренутку позове на наставак преговора захтевајући да се обе стране обавежу на проналажење политичког и компромисног решења. Досадашњи преговори били су вођени у сенци изричитог обећања косовским Албанцима да ће добити независно Косово. То и ништа друго главни је разлог неуспеха досадашњих преговора. Тврдим да би, да таквог претходног обећања није било, исход био другачији, као што сам убеђен да ће, ако таквих обећања опет не буде, нови преговори уродити плодом и у релативно кратком року довести до компромисног решења.

Утолико пре што је посредничка Тројка успела значајно да интензивира директне преговоре две стране, што је омогућило посебно преговарачком тиму Србије да изнесе нове идеје које би нас у новом преговарачком процесу могле довести до заједничког компромисног решења. Одлука о наставку преговора за коју се залажемо истовремено би онемогућила једнострану независност као најгрубљи вид гажења једне резолуције СБ и отворила би пут до решења које ће бити у складу са Повељом УН.

Упитајмо се шта може бити разлог да се преговори не наставе. Ако је разлог то што за две претходне године колико су трајали досадашњи преговори договор није постигнут, да ли би то значило да све спорове широм света који су старији од две године треба одмах окончати једностраним актима? Други, и по мир и стабилност у свету много опаснији, аргумент против наставка преговора гласи да компромис није могућ. Тврдити да компромис о једном питању

које је СБ својом резолуцијом преузео да решава није могућ, по нашем мишљењу само по себи заслужује највећу осуду.

Шта би могла да значи констатација да СБ, у чијој је надлежности решавање косовског питања, није у могућности да пронађе компромисно решење? Да ли би то значило да принципи које је СБ одредио у Резолуцији 1244 за решавање положаја покрајине Косово и Метохија више немају универзалан значај и да зато не могу да буду оквир решења овог питања? Па и више од тога: да ли то у крајњем исходу значи да СБ, на принципима на којима је основан, више није способан да решава проблеме који су у његовој надлежности?

Госпође и господо, верујем да сви добро разумемо какве би последице по мир и стабилност у свету имао закључак да СБ не може да спроведе Резолуцију 1244 и да на принципима Повеље УН пронађе компромисно решење. То би довело у питање и само функционисање СБ и даљу ваљаност принципа на основу којих СБ одлучује и чува мир и стабилност у свету.

Ми морамо данас наћи одговор на ово питање. Јер ако нови преговори нису потребни, а компромис није могућ, шта онда да се ради? Где нема компромиса, посеже се за једностраним решењима, што је друго име за политику силе. Моја је обавеза да вас упознам са ставом своје земље да Србија, као слободна и суверена држава, неће прихватити ниједну једнострану одлуку којом се заобилази СБ и крши важећа Резолуција 1244. Са ослонцем на Повељу УН и сопствени Устав, Србија ће поништити све једностране акте

албанских сепаратиста и за њу ће покрајина Косово и Метохија остати њен саставни и неотуђиви део.

Кратко речено тврдња како компромис није могућ подразумева најгори расплет, онај који просто мора имати несагледиве последице не само за Србију и регион, већ и за мир и стабилност у свету.

Зато, господине председниче, у име Србије позивам СБ да одлучно одбаци овакав опасан развој ситуације и да својим ауторитетом снажно реафирмише сопствену Резолуцију 1244 позивајући на неодложан наставак разговора. Србија чврсто верује да је СБ последње место где би уопште могла да се чује реч како компромис није могућ. Докле год важе начела међународног права и докле год је на снази Повеља УН, компромис мора бити и јесте могућ. Ако се једном допусти да сила уместо договора и компромиса решава ствари, нико не би требало да се заваља да се можда већ сутра и сам неће наћи на удару такве силе.

Поштавана господо, сматрам да СБ увиђа приврженост Србије поштовању међународног права, Повеље УН, Резолуције 1244, Завршног хелсиншког акта и свих важећих релевантних међународних докумената, што све сведочи о пуној опредељености Србије да се сачувају мир и стабилност, и да се постигне политичко и компромисно решење за будуће уређење покрајине Косово. Такође, верујем да СБ уважава изузетно конструктивну улогу и пуну ангажованост коју је Србија испољила како би се у преговарачком процесу пронашло споразумно решење. Убеђен сам и да поштујете наш предлог и нашу спремност да се на темељу Резолуције 1244

одмах наставе преговори све до проналажења обострано прихватљивог споразума.

И овог пута можете рачунати на пуну спремност Србије да конструктивно и одговорно учествује у новим преговорима како би се, сагласно Резолуцији 1244, обезбедила функционална суштинска аутономија, која би у свему гарантовала косовским Албанцима статус најповлашћеније националне мањине који данас постоји у свету. Суштинска аутономија се широм света у различитим моделима показује као функционално, одрживо и успешно решење. Оно што је најважније јесте да је суштинска аутономија решење које је сагласно међународном праву и управо због тога то је данас универзални пут за проналажење компромиса у свим споровима који су слични косовском. Ако је на тај начин Италија могла да реши питање Јужног Тирола, Данска питање Гренланда, Кина питања Хонг Конга и Макаоа, Финска питање Оландских острва, нема рационалног разлога зашто и Србија, на исти или сличан начин, не би могла да реши питање Косова и Метохије.

Због свега реченог сматрам да Србија има пуно оправдање и аргументе да чврсто инсистира на наставку преговора. Ми верујемо да СБ не сме дозволити урушавање Резолуције 1244, већ да је, напротив, неопходно да се зарад мира и очувања стабилности потврди пуна вредност ове Резолуције и започну нови преговори који ће обезбедити проналажење компромисног решења.

Поштована господо, Србија је већ направила свој избор и донела своју одлуку. Ни по коју цену и никада нећемо одустати од права

која су утврђена Повељом УН, а која нам гарантују неповредивост међународно признатих граница Србије. Србија искрено жели и спремна је да одмах настави преговоре о заједничком животу са косовским Албанцима унутар Србије. Ако смо могли скоро десет векова да живимо заједно, како је могуће да се данас - када се цео свет залаже за мултиетничност - категорично тврди супротно. У име Србије тврдим да је могуће да живимо заједно, а у Уставу Србије је записана и гарантована косовским Албанцима суштинска аутономија која им омогућава да слободно одлучују о својим животима, свеколиком напретку и својој будућности.

Још једном позивам СБ да уважи и подржи став Србије и да донесе одлуку о наставку преговора који би се темељили на Резолуцији 1244. Ми не постављамо услове и спремни смо да разговоре о будућем уређењу Косова и Метохије започнемо одмах и у самој Покрајини. Србија ће, дакле, учинити све да, као партнер СБ, учествује у проналажењу споразумног решења. А ако, уместо наставка преговора, дође до једностраних аката којима се директно крши Резолуција 1244, будите уверени да ће Србија – и то не за годину дана, не за десет година већ заувек - доследно поштовати међународно право и да ће Косово и Метохију сматрати саставним и неотуђивим делом своје територије. Сигуран сам такође да неће бити мали број држава чланица УН, привржених Повељи, који ће остати уз Србију и увек је признавати у њеним садашњим међународно признатим границама, поштујући права и част милиона Срба и одбацујући једнострану независност Косова као противправну и марионетску творевину.

Захваљујем на пажњи.

**Будући статус Косова и Метохије као
суштинска аутономија унутар Србије**
Излагање Слободана Самарџића, Њујорк, 28. 9. 2007

I Увод. Србија је животно заинтересована да се реши питање статуса Косова и Метохије. Решење статуса подразумева да се од садашњег, по свему привременог стања, пређе у трајније уређено стање, које ће много јасније него што је сада случај, дефинисати обавезе, надлежности и одговорности свих заинтересованих страна.

Ако ово јесу преговори о будућем статусу Косова и Метохије можда је потребно на самом почетку сложити се око неких елементарних ствари, као што је питање: које су то заинтересоване стране у преговарачком процесу? Тако нешто потребно је заједнички утврдити да би се ишло даље без довођења у питање легитимности пуног учешћа у преговорима једне или друге стране.

Укратко, ми данас отварамо директне преговоре између представника државе Србије (Републике Србије) и представника привремених институција самоуправе Косова. То су две стране у спору које уз помоћ и посредовање Уједињених нација, тј. «тројке», која у овој ствари представља Светску организацију, треба да дођу до заједничког, компромисног решења спорног питања – а то је будући статус Косова и Метохије. (Ако овде има нечег спорног, ја бих замолио представнике ПИС да интервенишу и да одмах уз помоћ посредника решимо евентуалне спорове и неслагања око ових, како сам их назвао, елементарних питања).

Политичким представницима Србије јасно је да режим успостављен на Косову и Метохији Резолуцијом СБ УН 1244 (1999) не може вечито да траје, и да га у једном тренутку треба заменити редовним унутрашњим стањем, тј. статусом. Дакле, без обзира што је реч о легитимном и легалном међународном режиму на делу територије једне чланице УН, тај режим треба превести у унутрашњи поредак у коме ће главну улогу имати домаће, а не међународне институције. Србија је сагласна са оваквим развојем ситуације и спремна је да пружи пуни допринос да се прелазак Косова и Метохије са међународног на унутрашњи режим обави на најбољи могући начин. Шта то значи?

Потребно је, као *прво*, решење овог питања тражити и наћи у пуном складу са међународним правом и принципима на којима почива данашњи међународни поредак.

Друго, потребно је поштовати политичку вољу заинтересованих страна у тражењу заједничког решења, а очекивано неслагање око конкретних предлога решења треба држати у оквирима атмосфере добре воље и међусобног уважавања.

И *треће*, потребно је изнаћи институционално решење које ће на најбољи могући начин изразити жељу за компромисом и преточити је у трајно важеће норме и институције новог статуса Косова и Метохије.

Само ако се буде поштовао овакав приступ преговорима можемо доћи до решења нашег заједничког проблема. А то решење подразумева да се садашњи међународно регулисани статус Косова и Метохије преведе у будући унутрашњи статус ове покрајине, који ће такође имати одређену димензију међународних гаранција, надзора и помоћи у његовом спровођењу. Ако би се којим случајем поступило другачије, а то значи уколико би се прекршило међународно право, уколико би се игнорисала политичка воља једне од страна, и покушало наметнути једнострано институционално решење, то би значило да се једно међународно регулисано стање премеће у нерегуласано стање, у не-статус, у правни хаос са несагледивим политичким, друштвеним и економским последицама. Сигуран сам да нико овде присутан то не жели.

II *Будући статус Косова и Метохије као суштинска аутономија унутар Србије.* Представници Србије су уверени да предлог суштинске аутономије, који ћу укратко изложити, на најбољи начин изражава опредељење да се питање будућег статуса Косова и Метохије реши на компромисан, тј. обострано прихватљив начин. У том предлогу помирена су три захтева који данас стоје у непомирљивом сукобу: *прво*, захтев косметских Албанаца да се њиховим свакодневним животом више не управља из Београда; *друго*, захтев косметских Срба за гаранцијама свог идентитета и своје безбедности у покрајини; и *треће*, захтев Београда да се очува суверенитет и територијални интегритет Србије као демократске и међународно признате државе.

Како изгледа институционални еквивалент будућег статуса Косова и Метохије који би задовољио сва три захтева.

1) *Суштинска аутономија одговара захтеву да Косово и Метохија буде уређено као максимално самоуправна територија.* Ово решење огледа се у нашем концепту поделе надлежности између Србије и Косова и Метохије. Покрајина би у потпуности располагала свим надлежностима осим једног броја надлежности које би биле

резервисане за Србију. Ове последње су: спољна политика, заштита граница, заштита српског верског и културног наслеђа у покрајини, одбрана, монетарна политика, царинска политика и заштита људских права и последњој инстанци. Од набројаних надлежности само прве три (спољна политика, заштита граница и заштита српског верског и културног наслеђа) би се примениле непосредно по ступања на снагу договора. Функција одбране не би се примењивала на територији КиМ, будући да би она била трајно демилитаризована (не рачунајући прелазни боравак међународне војне мисије). Три преостале надлежности (монетарна и царинска политика и заштита основних права) Србија би преузимала постепено, у складу са остављањем обавеза из Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ, и оне би највероватније имале статус мешовитих надлежности Србије и Косова.

Све остале надлежности, а то значи све друге замисливе области уређивања, остале би у рукама покрајине без било каквог мешања Београда. То, другим речима, значи да би Косово и Метохија у тако широком спектру функција имало пуну законодавну, извршну и судску власт.

Поред наведеног, Косово би имало право самосталног финансијског задуживања у иностранству, као и закључивања одговарајућих споразума са међународним финансијским институцијама.

Начело економске и друге системске самосталности Косова у односу на Србију не би се реметило његовим отварањем према Србији у погледу осигурања слободног кретања људи и робе, слободног промета услуга и улагања капитала. Сарадња у области инфраструктуре и енергетике била би од непосредне користи и за покрајину и за остатак земље и она би се могла одмах успоставити. Све ове и сличне облике сарадње обезбеђивала би заједничка тела образована на принципу паритета.

2) *Посебан облик децентрализације за српске већинске општине.* Акутан и сталан проблем положаја Срба у покрајини, као и повратка прогнаних, може се системски решити појачаном децентрализацијом у општинама у којима Срби већински живе, као и образовањем једног броја нових општина за повратнике. Србија не предлаже политичку аутономију Срба у покрајини, већ предлаже појачане надлежности у једном броју области које су од виталног значаја за очување националног идентитета и повећање безбедности Срба у покрајини. Реч је о образовању, здравству, социјалном старању, култури, полицији и судству. Српске већинске општине би, осим тога, имале могућност

директног повезивања са централним властима Србије у погледу различитих видова економске, финансијске, техничке и кадровске помоћи за остваривање својих општинских надлежности.

3) *Резервисане надлежности Србије и могућности учешћа представника покрајине у њиховом спровођењу.* Обим и степен аутономије који је за Косово и Метохију предвиђен предлогом Београда чини готово излишним било какав утицај централних органа Србије на спровођење аутономних надлежности покрајине. Али, такав обим и степен аутономије чини готово непотребним утицај представника покрајине на спровођење малог броја резервисаних надлежности Србије. Веће учешће представника покрајине у централним институцијама Србије подразумевало би уобичајени концепт аутономије у којем би поред искључивих надлежности покрајине постојале и бројне мешовите надлежности које би покрајина делила са Србијом и у том смислу преко својих изабраних представника заступала своје интересе у централном парламенту, влади и судовима. Овим предлогом покрајини се даје више аутономије, што се огледа у обиму самосталних надлежности којима располаже и степену самосталног одлучивања о њима.

И поред доследности оваквог приступа, српска преговарачка страна допушта отворену дискусију и одређену промену свог става о овом питању, посебно када је реч о директном представљању покрајине у извршним и судским органима Републике. Дајући овом приликом предлог минималне и поступне интеграције покрајине у Србију, српска страна није затворена ни према могућности брже интеграције уколико је албанска на то спремна. У том смислу консеквентно би се морали преиспитати и наши ставови о минималном представљању покрајине у институцијама Србије.

III Концепт максималне аутономије као реално компромисно решење. Компромисно решење неког дубоког и дугорочног сукоба има једну велику и начелну предност над наметнутим решењем: компромисом се сукоб решава трајно и неповратно. Али, будући да компромис подразумева задовољење само неких, а не свих, захтева обе стране стране, његово постизање тражи време и стрпљење.

Ако се озбиљно погледа предлог српске стране, лако се уочава његова окренутост компромису. Не само да обе стране добијају нешто, већ оне добијају највише од онога до чега им је стало: Србија задржава свој суверенитет и територијални интегритет, косметски Албанци добијају самоуправу у потпуности слободну од уплитања Београда, док

косметски Срби добијају сигурност своје егзистенције и осигурану везу са Србијом. Сви заједно добијају мир, стабилност и реалну шансу за економски напредак.

Овај предлог суштинске аутономије представља највиши степен аутономије, а уз то и најбоље гарантован, у историји Косова и Метохије као засебне административне области, али и у историји албанског становништва на овом простору. Једини изузетак од овога је период Другог светског рата, када је Косово већим делом данашње територије припадало Великој Албанији као творевини фашистичке Италије и касније нацистичке Немачке. У послератном периоду све до данас, рачунајући и међународни режим уређења под УН, и поред периода високе аутономије, Косово и Метохија није имало у својим рукама онај обим надлежности и онај степен самосталног спровођења тих надлежности какав се нуди овим предлогом.

С друге стране, ако се упореде данашњи облици територијалних аутономија у Европи и у свету, рачунајући и оне највеће и изванредне, лако се може уочити да се овим предлогом Србија залаже за већи степен аутономије за Косово и Метохију у поређењу са било којим постојећим у данашњем свету. Она је, осим тога, сагласна да оваква суштинска аутономија буде гарантована међународноправним документом (као што су били случајеви Аландских острва у Финској и Јужног Тирола у Италији), као и да у одређеном прелазном периоду међународна заједница својим цивилним и војним присуством на само гарантује већ и директно помогне практичну примену предложених решења. Тиме се на најозбиљнији начин предупредује бојазан косметских Албанаца да Београд може да поврати степен утицаја и контроле над животом покрајине који је имао током деведесетих година прошлог века.

Најзад, и не на последњем месту, овај предлог отворен је за дијалог, тј. аргументовану критику и за одговарајуће предлоге за измену. Ако је друга страна спремна да одустане од немогућих и апстрактних захтева, и прихвати разговор о статусу Косова и Метохије као заједнички посао у трагању за оптималним решењем, српска страна биће спремна не само да саслуша предлоге албанске, већ ће бити спремна да одустане од неких својих решења и да их замени бољим, рационалнијим и ефикаснијим.

Слободан Самарџић

Разлози предлагања и основна обележја суштинске аутономије Косова и Метохије као будућег статуса покрајине

Иступање у Бадену – Беч (27. 11. 2007)

I

Током досадашњих преговора државна делегација Србије изнела је и образлагала предлог о утврђивању будућег статуса Косова и Метохије у форми међународно гарантоване суштинске аутономије покрајине унутар Републике Србије. У формулисању овог предлога строго и прецизно водили смо рачуна о сложенем контексту у којем се решава питање будућег статуса Косова и Метохије, о општим циљевима решења тог питања, као и о потреби да се постигнутим решењем задовоље сви легитимни интереси страна у спору.

Када је реч о **сложеном контексту овог питања**, имамо у виду најважније чињенице стварности, без чијег целовитог узимања у обзир сваки предлог решења мора остати недовољан и једностран. То су у првом реду:

- постојеће стање у покрајини, које обележава међународна (УН) цивилна и војна управа успостављена Резолуцијом Савета безбедности УН бр 1244 (1999);
- шири међународноправни оквир, који детерминише и обавезује деловање свих међународних чинилаца на Косову и Метохији и поводом Косова и Метохије, на првом месту Повеља Уједињених нација (1945) и Завршни акт из Хелсинкија (1975), а на основу ових резолуције Савета безбедности УН из 1998 (рез. бр. 1160, 1199, 1203) и 1999. године (рез. бр. 1239 и 1244), као и различити документи радног и оперативног карактера (Извештај Специјалног изасланика ГС УН Каиа Еидеа о испуњености стандарда на Косову и Метохији од 24. октобра 2005, Руководећи принципи Контакт групе од 2. новембра 2005 и др.);
- унутрашњи уставноправни оквир који одређују Устав Републике Србије и Уставни оквир за привремену самоуправу;
- основни задатак међународне цивилне и војне мисије формулисан у Резолуцији 1244 да успостави ред, стабилост и

- законитост у покрајини, после чега би се приступило процесу одређивања будућег статуса Косова и Метохије;
- изричито гарантовање суверености и територијалног интегритета СР Југославије (данас Србије) Резолуциом 1244 на основу темељних докумената међународног права;
 - вишедеценијски спор, са дужим интервалима сукоба, између Србије (Југославије) и албанске националне мањине око права албанске националне мањине у оквиру државе, који је у појединим периодима (1968, 1981, од 1989 континуирано до данас) прерастао у сукоб државе и албанске националне мањине око сецесије Косова и Метохије;
 - Чести сурови облици ових сукоба који су доводили до масовних кршења људских права припадника албанске националне мањине на Косову и Метохији (посебно у току 90-тих годна прошлог века), али и припадника српског народа у покрајини, посебно од јуна 1999. године континуирано до данас;
 - Велика етничка дистанца и нетрпељивост између албанске и српске популације на Косову и Метохији.

Када је реч о **општим циљевима решења** овог питања имамо у виду потребу мирног, на обостраном споразуму заснованог, трајног и реално одрживог решења. Само на тој основи могуће је започети доба трпељивог суживота Срба и Албанаца на Косову и Метохији без историјског реваншизма и без осветничких стратегија било једног или другог народа.

Када је реч о потреби да се **постигнутим решењем задовоље сви легитимни интереси страна у спору**, имамо у виду три основна легитимна интереса без чијег задовољења није могуће постићи поменуте опште циљеве решења. То су:

- 1) Интерес Србије да сачува свој суверенитет и територијални интегритет останком Косова и Метохије унутар њених међународно признатих граница;
- 2) Интерес косметских Албанаца да самостално уређују свој живот без уплитања Србије;
- 3) Интерес Срба на Косову и Метохији да обезбеде свој опстанак и повратак у покрајину, осигурају национални идентитет и живе у безбедном окружењу.

Предлог суштинске аутономије Косова и Метохије у оквиру Србије а под поузданим међународним гаранцијама, какав је изложила

делегација Србије иде у сусрет свим овим сложеним захтевима стварности, општих циљева и легитимних захтева и даје основе за решење које ће обезбедити нову епоху српско-албанских односа и стабилног региона. Поред тога, предлог је дат у отвореној форми, и као такав био је и остаје подложен свакој врсти побољшања и промене у отвореној и одговорној дискусији.

II

Поред општих начела, која су до сада била спорадично и можда несистематично истицана, предлог је пре свага био изложен у **конкретној институционалној форми**. То је учињено у доброј вери да се приликом дискусије и стварног преговарања дође до оптималног политичког решења, а не само апстрактно идеалног модела који би се тешко применио. У том циљу, делегација Србије представила је неке упоредне примере успешних функционалних решења у ситуацијама које су по неким параметрима сличне случају Косова и Метохије.

I Општи споразум. Први ниво институционалног решења представља његов конкретан међународни оквир. Предложен је **општи споразум**, чији би један од потписника и гаранта биле саме Уједињене нације. На овај начин не би било разлога да се, под евентуално промењеним околностима, косовски Албанци осете угроженим од Београда. Међународне гаранције биле би сталне, а – бар у почетном периоду док политичко помирење не постане више од далеког циља – међународно присуство, како цивилно тако и војно, неоспорно би било пожељно и корисно за обе стране. Овим се, уједно, одговара на приговор да би се, узимајући у обзир историјске околности, косовски Албанци увек осећали несигурно и угрожено ако би прихватили било какву уставну везу са Србијом.

Дајући овакав предлог, делегација Србије има у виду и историјску чињеницу да су многа успешна решења трајнијих спорова између националне мањине која живи концентрисано на једном делу територије међународно признате државе и саме државе подразумевала овакве или сличне међународне гаранције. То је био случај са аутономијом Аландских острва у Финској на основу Одлуке Лиге народа из 1921. године, али и са аутономијом Јужног Тирола у Италији на основу Париског мировног уговора из 1946. године и потоњег посредовања УН током 60-тих година прошлог века. Нешто другачији међународни, овог пута билатерални споразум, закључен између

Уједињеног Краљевства и Кине (1984), био је основа утврђивању потоњег статуса Хонг Конга у оквиру Кине.

Слично овим случајевима, делегација Србије предлаже да се основна начела решења, али и многе конкретне а кључне институционалне одредбе нађу већ у општем међународном споразуму. Решења из таквог споразума обавезивала би на одговарајуће уставне промене у Србији, као и на доношење новог уставног оквира Косова и Метохије.

II Подела надлежности за функционалну самоуправу. Предлог конкретних уставних решења за суштинску аутономију Косова и Метохије осигурава опстанак покрајине у Србији, али јој пружа могућности и даје уставноправне и међународноправне гаранције за њен самосталан развој. Степен самоуправе који се даје овим предлогом превазилази и онај највиши познат у упоредним искуствима, као што су случајеви Хонг Конга и Оландских Острва, да не говоримо о другим успешним европским решењима сличних питања као што су случајеви Каталоније и Баскије у Шпанији или Јужог Тирола у Италији.

Као и у поменутих примерима, делегација Србије даје предлог који неће задирати у најтеже и најосетљивије питање, а то је промена међународно признатих граница, али ће истовремено решити питање унутрашње самоуправе на Косову и Метохији онако како то жели бројна већина становништва у покрајини. То питање уставноправно било би решено стриктном поделом надлежности. У оквиру конкретног предлога, Косово и Метохија би располагало свим надлежностима сем: спољном политиком, одбраном, контролом међународних граница и заштитом српског духовног и културног наслеђа у покрајини. Овим надлежностима располагала би само Србије, уз две посебне напомене: прво, државна функција одбране не би се спроводила у покрајини и, друго, у области спровођења спољне политике земље, као и контроле границе на Косову и Метохији могао би се направити договор о учешћу представника покрајине.

У оваквом предлогу садржан је највећи степен препуштања надлежности једном делу територије познат у данашњем свету. Најближи сличан пример је Хонг Конг, који спроводи концепт „једна држава два система“, али, за разлику од предлога делегације Србије, Кина у одређеној мери спроводи своју политику одбране и у Хонг Конгу. Предлог Србије у овом погледу сличнији је решењу о демилитаризацији аутономне територије, које је примењено у случају Оландских Острва. Али, у поређењу са Оландским острвима, Косово и Метохија би располагало далеко већим обимом искључивих

надлежности. Оно што, пак, чини сличним решења у случајевима Косова и Оланда јесте један број заједничких надлежности (shared competences), тј. предвиђених области сарадње у спровођењу одређених послова, што не постоји у случају Кине и Хонг Конга. У случају Оланда то су спољна трговина, области кривичног и радног законодавства, политика здравства и цивилна одбрана. У случају Косова и Србије реч је о монетарној и царинској политици. Слична решења постоје и у случајевима Јужног Тирола, Баскије и Каталоније у њиховим релацијама са централним властима Италије, тј. Шпаније.

III Самосталност законодавне, извршне и судске власти. Предлог Србије залаже се за потпуну самосталност законодавне, извршне и судске власти Косова и Метохије у областима искључивих надлежности покрајине. Ово је много либералније решење у поређењу са Оландима и Хонг Конгом, као и са другим европским примерима, где у овој области по правилу постоје ограничења централних власти. Тако, у законодавној власти постоји стандардно ограничење које се огледа у праву неке врсте надзора – административног или судског – од стране централних органа државе. Оно је заступљено у свим упоредним примерима на које је делегација Србије изричито указивала. Исто тако, и у европским примерима и у случају Кине и Хонг Конга у области извршне власти постоји институција директног надзора и контроле у виду гувернера (Финска), комесара (Италија и Шпанија) или шефа егзекутиве (Кина), што у предлогу Србије није заступљено. Када је о судској власти реч, Србија предлаже постојање два одвојена судска система (уз минималне изузетке), као што је случај са Кином и Хонг Конгом, за разлику од помињаних европских примера, где постоји јединство судске власти у држави.

У предлогу српске делегације област унутрашњих послова представља ексклузивну надлежност покрајине Косово и Метохија. У том погледу ово се решење не разликује од Оланда и Хонг Конга, где аутономне регионалне власти самостално уређују и спроводе полицијске послове.

У области буџетске политике Косово и Метохија, по предлогу делегације Србије имало би потпуну самосталност. У том погледу, овај предлог има више заједничког са примером Хонг Конга него других европских случајева који су наведени. Док је у европским аутономијама, које смо навели, пореска политика мешовита и степенаста између централних и регионалних власти, у случају Хонг Конга и Косова централне власти ни најмање се не мешају у политику јавних финансија својих аутономних територијалних јединица.

Када је реч о учешћу представика различитих територијалних аутономија у централним органима власти, пример Србије и Косова би се у једној ствари разликовао од поменутих случајева. Косово и Метохија не би имало своје представнике у законодавној власти. То је концептуална последица решења о подели надлежности, где, у поређењу са свим поменутих случајевима, покрајина располаже већим бројем надлежности. Али, Косово и Метохија би могло да има неку врсту заступништва у извршним органима власти који спроводе надлежности резервисане за Србију.

IV Косово и Метохија у међународним односима. Предлог Србије предвиђа изузетно висок степен директног учешћа Косова и Метохије у различитим видовима међународних односа. У том погледу он је више сличан примеру Хонг Конга него европским примерима. У областима финансијских односа, регионалних иницијатива, трговинских, културних и спортских односа са другим државама, регионима и међународним организацијама, Косово и Метохија би имало могућности преговарања, закључивања и спровођења споразума. С тим у складу, оно би имало могућност отварања својих одговарајућих представништва у иностранству. У овим активностима Србија би морала да буде информисана, консултована и тамо где је неопходно била би формални потписних одговарајућих међународних споразума где је потребна њена гаранција као субјекта међународног права. Слична решења, иако у далеко мањем обиму, садржана су у поменутих европским примерима. По угледу на њих, представници Косова и Метохије учествовали би у припремама међународних споразума које Србија закључује у области њених резервисаних надлежности.

Најзад, у области европских интеграција Косово и Метохија, према предлогу Србије, може самостално да преговара Споразум о стабилизацији и придруживању са ЕУ. Тај споразум после успешног преговарања постаје део, у виду посебног анекса, ССП Србије. Даљи процес европских интеграција, фаза кандидатуре и приступа, мора се обављати у уској координацији Србије и Косова. У предлагању оваквог приступа, делегација Србије користила је нека позитивна искуства у релацији између Финске и Аландских острва када је реч о европским интеграцијама.

III

Као што се лако може уочити, предлог Србије за будући статус Косова и Метохије максимално одговара захтевима сложене

стварности овог питања. Предлог решења довољно је комплексан и конкретан да би се видела целина и предвиделе најважније последице његовог функционисања у стварности. Предлог својом специфичношћу рефлектује специфичност стварне ситуације, али и указује на неке додирне тачке са савременим сличним случајевима. Уколико су се нека специфична а ефикасна институционална решења и користила за формирање конкретног предлога, то је увек било решење које Косову и Метохији даје већу самосталност у односу на централне органе власти у Србији.

Без обзира на изостанак правих преговора, предлог решења који је изложила делегација Србије сам по себи отклања неколико сталних приговора који долазе са албанске стране. Већ из изложеног предлога очигледно је да су:

- неосноване тврдње да Београд жели да поново успостави своју политичку контролу над косовским Албанцима, враћајући покрајину на статус који је имала унутар Србије пре 1999. године;
- неосновани приговори да је српски предлог статуса нереалистичан јер онемогућава економски развој Косова и Метохије не допуштајући покрајини приступ међународним финансијским институцијама и страним инвестицијама;
- неосноване примедбе да Србија истински не жели да интегрише косовске Албанце – напротив, Београд је спреман да их интегрише тачно у оној мери у којој они сами покажу спремност да ту интеграцију прихвате;
- неосновани приговори да Београд не води рачуна о европској перспективи Косова и Метохије и уопште целог региона.

Треба, на крају, нагласити да је овај предлог све време био отворен за преиспитивање и побољшавање. Да је албанска страна била иоле заинтересована за праве преговоре, верујемо да би неки предлози решења у завршној фази изгледали другачије од првобитно предложених. Што се српске делегације тиче, никада није касно да се преговара око сваког елемента овог предлога решења.

Tomas Flajner, Beč, 26. novembar

Tumačenje rezolucije 1244 i njene implikacije na proces Trojke

Uvod

Tokom ovih pregovora, rezolucija 1244 bila je ili eksplicitno ili implicitno opšte prihvaćena kao osnova naših pregovora o novom statusu Kosova i Metohije. Međutim, sadržaj i svrha ovog dokumenta se u velikoj meri dovode u pitanje. Bez saglasnosti o tome šta je osnova i sadržaj ovog dokumenta, svi pregovori nužno su osudjeni na neuspeh. Trojka, kao posrednik zadužen za pregovor nije pokušala da pojašni sadržaj i suštinu ovog osnovnog dokumenta. To je moglo biti od ogromne pomoći u traženju kompromisa i zajedničkog rešenja.

Kontakt grupa je zahtevala da pregovori budu hrabri, kreativni i otvoreni za kompromise. Ako od igrača na užetu tražite da bude kreativan, on ili ona mogu biti kreativni samo na užetu. Ako im uzmete uže, nema kreativnosti. Ustvari, od nas se tražilo da budemo kreativni bez užeta.

Narodima u regionu često se skretala pažnja da su prosperitet i razvoj zajednički cilj kojem se teži. Međutim, stabilnost se može ostvariti samo kroz pravičnost. Pravičnost je uslovljena legitimitetom, a legitimitet je uslovljen osnovnim poštovanjem vladavine prava i konsensusa svih koji su u to direktno uključeni.

Rečeno nam je da ima mnogo tumačenja rezolucije 1244. Za pravnike koji se rukovode principom dobre vere i tumače formulacije iz rezolucije 1244, sadržaj kojim se rukovodimo u pregovorima jasan je i očigledan. Dodatna tumačenja nisu potrebna. Kada su formulacije u pravnom tekstu jasne, nema prostora za dodatna tumačenja. Reči imaju isto značenje za sve. Samo u slučaju nejasnih formulacija potrebna su dodatna tumačenja. U tom slučaju, preambularni deo rezolucije, to jest garancije za teritorijalni integritet Srbije, može biti od pomoći.

Kada su u pitanju garancije za suverenitet i teritorijalni integritet Srbije nad Kosovom, uključujući i garancije za široku i suštinsku autonomiju u okviru Srbije, formulacije su precizne i nedvosmislene.

Zato ću predstaviti različite argumente koje sam imao prilike do sada da pročitam, a u kojima se tvrdi da se rezolucija 1244 može tumačiti na kreativan način što bi omogućilo da se bez izmena prihvati ili jednostrana deklaracija nezavisnosti ili priznavanje nadgledane nezavisnosti KiM u skladu sa predlogom Martija Ahtisarija, što prema ovom tumačenju nije u suprotnosti sa rezolucijom 1244.

Argumenti kojima se dovodi u pitanje validnosti i primenljivost rezolucije 1244

Prvi argument:

1244 se ne može primeniti na Srbiju jer se ona bavi bivšom Jugoslavijom.

a) Svi nadležni organi UN uvek su prihvatili da se 1244 odnosi na Srbiju. Da nije tako, Savet bezbednosti ne bi pozvao Srbiju da učestvuje u njegovom postupku izmena rezolucije 1244

b) Srbija je u ovom pogledu uvek smatrana pravnim naslednikom i kao takva nosilac odgovarajućih prava i obaveza koje su se odnosile na Jugoslaviju 1999. godine

c) U članu 60. Ustavne povelje Državne zajednice Srbije i Crne Gore eksplicitno se kaže da će se u slučaju otcepljenja Crne Gore "medjunarodni dokumenti koji se odnose na Saveznu Republiku Jugoslaviju, naročito UN SB rezolucija 1244, odnositi i u potpunosti primenjivati na Srbiju kao na njenu naslednicu." Ovaj sporazum je potpisao gospodin Solana u ime Evropske unije. Nema sumnje da je Srbija medjunarodno priznata država i legitimni nosilac garancija iz rezolucije 1244 u smislu medjunarodnog prava za državu Jugoslaviju koja je postojala 1999. godine

d) Srbija je oduvek smatrana normalnim i odgovarajućim partnerom za saradnju sa UNMIK-om.

e) Rezolucija 1244 spominje Sporazum iz Rambujea, a u Sporazumu iz Rambujea, Kosovo i Metohija se navodi kao pokrajina u Srbiji kojoj će se garantovati široka i suštinska autonomija.

Drugi argument:

Rezolucija 1244 dozvoljava medjunarodnoj zajednici da uspostavi nadgledanu nezavisnost bez njene izmene jer ona ne obavezuje Kosovo da ostane deo teritorije Srbije

a) Stav 11 a) rezolucije glasi:

*"Donosi odluku da će glavne odgovornosti međunarodnog civilnog pristustva uključivati: (a) Unapredjivanje **suštinske autonomije i samouprave na Kosovu, dok se ne nadje konačno rešenje**, vodeći u potpunosti računa o aneksu 2 i Sporazumu iz Rambujea (S/1999/648);"* Dakle, prema ovoj formulaciji "konačno rešenje" treba da obezbedi suštinsku autonomiju i samoupravu, a ne nezavisnost Kosova.

b) Na tri mesta rezolucija ne samo priznaje već obavezuje međunarodnu zajednicu da potvrdi suverenitet Jugoslavije odnosno Srbije i njen teritorijalni integritet. Ako dokument sadrži tako jasnu formulaciju, nema mesta za tumačenja. Ova formulacija stvorila je jasna očekivanja i obaveze za one koji su direktno uključeni kao i za međunarodnu zajednicu, i njih treba poštovati.

U ovoj formulaciji iz 1244 izričito se kaže:

"Ponovo potvrđujući privrženost svih država članica suverenitetu i teritorijalnom integritetu Savezne Republike Jugoslavije i ostalih država u regionu, kako je navedeno u Završnom aktu iz Helsinkija i aneksu 2,

Ponavljajući zahtev iz prethodnih rezolucija za široku autonomiju i suštinsku samoupravu Kosova..."

c) Samo onaj ko postupa u lošoj veri može da kaže da se reč suverenitet spominje samo u preambularnom delu i u aneksima, a ne i u samoj odluci.

Prvo: Preambule i aneksi su uvek deo obavezujućih pravnih dokumenata. Ne postavlja se pitanje koji delovi su manje ili više obavezujući. Suštinsko je pitanje da li su formulacije takve da otvaraju prostor za tumačenje. Međutim, reči kao što su "suverenitet" i "teritorijalni integritet" su tako jasne da bi svaki sud morao da donese odluku da se one ne dovode u pitanje.

Drugo: Prvi i time najvažniji stav odluke glasi:

"Donosi odluku da se političko rešenje kosovske krize zasniva na opštim principima iz aneksa 1. i kako su dalje razradjeni u principima i ostalnim potrebnim elementima iz aneksa 2; "

Dakle, odluka se eksplicitno odnosi na aneks 1 i 2 rezolucije gde se ponavlja privrženost suverenitetu i teritorijalnom integritetu Jugoslavije odnosno Srbije nad KiM. Zbog toga što su spomenuti,

aneksi 1 i 2 su postali integralni deo rezolucije. Osim toga, ovaj deo rezolucije nije obavezujući samo za tela i sve institucije UN već i za sve one koji traže političko rešenje za Kosovo, uključujući i naše pregovore koji se vode u Beču za koje je rezolucija obavezujuća

Treće: U stavu 10 rezolucije 1244 Savet bezbednosti odlučuje sledeće:

“Ovlašćuje generalnog sekretara, ... da uspostavi međunarodno civilno prisustvo na Kosovu kako bi se obezbedila privremena uprava za Kosovo u kojoj bi narod Kosova mogao da uživa suštinsku autonomiju u okviru Savezne Republike Jugoslavije i koje će obezbediti privremenu upravu kako bi se formirale i i nadgledale privremene demokratske samoupravne institucije koje će obezbediti miran i normalan život za sve stanovnike Kosova; “

Izraz suštinska autonomija, samoupravne institucije i suštinska samoprava odnose se na teritoriju koja se nalazi u okviru jasno definisane suverene države i priznate članice međunarodne zajednice.

Osim toga: Stav 10 odluke 1244 ne dozvoljava institucijama Ujedinjenih nacija ili država članica da priznaju Kosovo kao nezavisnu državu i kao subjekat međunarodnog prava. Sve one treba da priznaju da Kosovo mora imati široku autonomiju i suštinsku samoupravu ali mora ostati deo teritorije Srbije.

Četvrto: U ovom stavu jasno se stavlja svima do znanja da je mandat generalnog sekretara očigledno ograničen na široku autonomiju i suštinsku samoupravu. Generalni sekretar UN nema ovlašćenja i mandat da ide izvan bilo koje političke akcije koja bi na primer vodila sprovođenju Ahtisarijevog predloga bez prethodnih promena 1244. Samo revidiranje ove rezolucije ili amandman u skladu sa istom procedurom koja je važila za donošenje 1244 mogli bi dovesti do odluka i mera koje prevazilaze suštinsku autonomiju. U suprotnom, bili bismo suočeni s jasnim i namernim kršenjem rezolucije najvišeg tela UN koje su svi po funkciji dužni da poštuju.

Peto: Stav 8 aneksa II glasi:

*“Politički proces u pravcu uspostavljanja privremenog političkog okvirnog sporazma koji će obezbediti **suštinsku samoupravu za Kosovo, uzimajući u potpunosti u obzir Sporazum iz Rambujea i principe suvereniteta i teritorijalnog integriteta Savezne Republike Jugoslavije i ostalih zemalja iz regiona,** i*

demilitarizaciju UCK. Pregovori medju stranama u traženju rešenja ne bi trebalo da odlože ili prekinu uspostavljanje **demokratskih institucija samouprave.**" Ovim se jasno pokazuje da pregovori kao što su naši mogu u okviru rezolucije 1244 sadržati samo ona rešenja koja se tiču široke autonomije i suštinske samouprave. Predlozi koji idu izvan toga, treba da budu upućeni Savetu bezbednosti koji bi u tom slučaju trebalo da pristupi izmeni ili reviziji 1244."

Šesto: Činjenica da se u rezoluciji 1244 uvek spominje reč privremeni sporazum kada je u pitanju široka i suštinska autonomija ne može se tumačiti kao privremeni sporazum koji može biti konačno zamenjen suverenitetom. Svaki međunarodni sporazum koji obezbeđuje pravo na autonomiju regionu u okviru teritorije suverene zemlje mora biti privremeni sporazum jer će konačni pravni status autonomije biti dat domaćim ustavom suverene države.

Treći argument:

Rezolucija 1244 ne sprečava međunarodnu zajednicu da prihvati ono što se *de facto* mora smatrati neizbežnim; nezavisnost Kosova je neizbežno rešenje, to svi moraju da prihvate.

Oni koji tvrde da je nezavisnost neizbežno rešenje treba da pruže argumentaciju zašto je to neizbežno. Najverovatnije se argument zasniva na volji većine Kosovara koji traže nezavisnost. Međutim, ako je većina odlučujući faktor, zašto onda većinska srpska zajednica na Kosovu ne bi imala isto pravo? U čemu je razlika između većine Kosovara i većine Srba? Da li je broj ljudi bitan kako bi se utvrdilo da je nešto neizbežno? Zašto je UN u slučaju Kipra uzeo u obzir dva puta veći broj Grka i većinu inače malobrojnijih Turaka? Primenjujući iste standarde koji važe za Kosovo, većina stanovništva na ostrvu u celini, ne računajući odvojeno kiparske Turke i Grke, bi bilo dovoljno!

Ako je činjenica da su većina na Kosovu albanskom narodu daje pravo na jednostrano otcepljenje, zašto shodno tome i srpski narod ili druge zajednice tamo gde su u većini ne bi imale pravo na otcepljenje od Kosova?

Ustvari, postoji samo jedan princip koji treba smatrati neizbežnim: uvek treba postići saglasnost da je neizbežno poštovati vodeći princip vladavine prava i delovati u skladu s njim. Ne postoji validan argument kojim se može pravdati kršenje osnovnog principa vladavine prava da bi se otelo 15% teritorije države članice UN protiv njene volje.

Četvrti argument:

Kosovo je *de facto* već odvojeno od Srbije i iz tog razloga treba ratifikovati ono što već postoji u praksi.

Medjunarodna zajednica uključujući i Medjunarodni sud pravde odbijali su da priznaju teritoriju Istočnog Jerusalima kao suverenu teritoriju Izraela iako Izrael *de facto* kontroliše Istočni Jerusalem. Osnovni princip vladavine prava zabranjuje stvaranje *de jure* legitimiteta na osnovu *de facto* situacije. Narušavanjem ovog principa će se konačno dati legitimitet terorizmu.

Čak i Priština tvrdi da ima pravnu vlast nad teritorijom severne Mitrovice, iako u toj oblasti nema *de facto* pravnu kontrolu. Zašto bi teritorija jedne nezavisne države i članice UN "bila manje nepovrediva" od teritorije njene pokrajne koja želi da proglasi jednostrano otcpljenje?

Peti argument:

Isključivanjem albanskih gradjana sa Kosova iz kvote za donošenje novog Ustava Srbije implicitno i *de facto* se priznala nezavisnost Kosova.

Prvo: Ni državnost niti pravo na jednostrano otcpljenje od neke teritorije suverenog subjekta medjunarodne zajednice ne može proisteći iz implicitnog isključivanja.

Drugo: Da je Srbija uključila Kosovare u kvotu, političke partije u Srbiji bile bi u obavezi da vode kampanju i na teritoriji Kosova kako bi ubedili ljude da je potrebno doneti novi ustav. Važeći pravni propisi UNMIK-a na Kosovu zabranjuju takvu političku kampanju bilo u korist ili protiv referenduma za ustav.

Šesti argument:

Rusija zloupotrebljava pravo veta:

Pravo na upotrebu veta znači *bona fide* pravo na odmeravanje sopstvenih razloga u tom smislu. Kako stalna članica SB može zloupotrebiti svoje pravo na veto ako ga koristi da podrži sprovođenje rezolucije koju je doneo taj isti Savet?

Kako se može tvrditi da postoji zloupotreba prava na veto ako se ono koristi upravo zato da bi se podržala i zaštitila vladavina prava?

Sedmi argument:

Kosovo je jedinstven slučaj i zato ne može biti presedan:

Niko ne može znati kada donosi odluku o nekom slučaju da li će on kasnije biti korišćen kao presedan. Samo diktatori koji teže da oni budu izvor prava, imaju moć da sudovima nameću argumente i odluke ili vladama budućih generacija!

Medjutim, u odredjenom smislu ja se slažem da je Kosovo zaista jedinstven slučaj: nijedna zemlja osim Srbije prema rezoluciji 1244 nema medjunarodno obavezujući dokument kojim se garantuje suverenitet narodima koji žive na teritoriji Kosova i Metohije. Ako bi Kosovo dobilo jednostranu nezavisnost bez postizanja sporazuma sa Srbijom, ovo bi ne samo ohrabrilo druge manjine da koriste ovo novostvoreno medjunarodno pravo za jednostrano otcepljenje, već bi ih i podstaklo na upotrebu vojne sile u cilju kršenja medjunarodnog prava kako bi iskoristili to novostečeno pravo. Prvi put u istoriji moderne civilizacije vladavina prava u unitarnoj državi ono bi bilo prekršeno protiv volje većinskog stanovništva i uz pomoć medjunarodne zajednice. Prvi put u istoriji Ujedinjenih nacija bila bi prekršena rezolucija Saveta bezbednosti, njenog najvišeg tela, uz aktivnu podršku i eksplicitno odobravanje onih koji su dužni da poštuju i sprovode ovu rezoluciju.

Osmi argument:

Srbija je izgubila svoje pravo na pokrajinu Kosovo zbog zločina koji su počinjeni za vreme Miloševićevog režima

a) Da je ovaj argument validan, Savet bezbednosti bi doneo odluku o tome da se Kosovu dodeli nezavisnost odmah posle rata. Medjutim, on je uradio upravo suprotno iz jasnih razloga: kako se ne bi stvorio medjunarodni presedan za druge manjinske sukobe.

b) Glavni cilj medjunarodnog prisustva na Kosovu u skladu sa stavom 11 rezolucije 1244 je zaštita ljudskih prava i garancija za povratak izbeglica. Znači da su tvorci 1244 očigledno bili mišljenja da je prvenstven cilj medjunarodnog prisustva unapredjivanje standarda. Da su standardi garantovani, Kosovo bi moglo ostati sa suštinskom autonomijom pod suverenitetom Srbije. Ali, s obzirom da je medjunarodna zajednica izmenila redosled stavljajući status pre standarda, iz ovih promena se ne može zaključiti da Srbija treba da

bude kažnjena zato što UNMIK nije uspeo da ostvari standarde na Kosovu.

c) Da je ovaj argument valjan, onda bi se isti argument mogao primeniti na srpsku zajednicu koja je bila izložena stradanju od 1999. godine kao i sistematskom kršenju ljudskih prava.

Deveti argument:

Kosovo je već dugo pod upravom UN i potrebno je da se konačno odredi jasan i stabilan status nezavisnosti koji je neophodan za privredni razvoj i prosperitet

Nije sporono da trenutna ekonomska situacija na Kosovu zahteva nove perspektive za njene narode. Medjutim, još nisam čuo uverljive argumente da će nezavisnost sama po sebi značiti ekonomski prosperitet za narode Kosova i Metohije. Naprotiv, zajednička ekonomska saradnja u okviru Srbije dovela bi do unapredjenja i jačanja privrednog razvoja.

U slučaju da se sve strane saglase sa vizijom autonomnog Kosova u okviru Srbije UNMIK i drugi međunarodni partneri Prištine mogli bi uz pomoć Srbije da od njega naprave jedan prosperitetan region.

Ne usporava ekonomski razvoj nedostatak nezavisnosti, već nedostatak međusobnog poverenja i spremnost na saradnju što bi se moglo brzo uspostaviti kada bi se postigla saglasnost o obavezujućoj snazi 1244. Jednostrana objava nezavisnosti medjutim može da destabilizuje region i uspori prosperitetni ekonomski razvoj.

Deseti argument:

Strane neće nikad postići sporazum o konačnom statusu

Ovo nije tačno. Ako bi se obe strane saglasile o sadržaju osnovnog Dokumenta 1244, konsensus bi sigurno bio moguć. Ali dok god se 1244 tumači na način koji dozvoljava nezavisnost kao i suštinsku autonomiju, konsensus nije moguć. Na međunarodnoj zajednici je da da svoju konačnu i uverljivu reč o obavezujućem sadržaju rezolucije 1244.

Jedanaesti argument:

Narod (narodi?) Kosova imaju prirodno pravo na samoopredeljenje.

Prema međunarodnom pravu, unilateralno pravo na samoopredeljenje nije nikad bilo garantovano. Svojom odlukom u vezi sa otcepljenjem Kvebeka, Vrhovni sud Kanade je jasno odbacio pravo koje je garantovano međunarodnim pravom. U septembru 2007. godine, Generalna skupština UN usvojila je deklaraciju o pravu autohtonih naroda. Čak i prema ovoj deklaraciji, autohtoni narodi imaju pravo na ostvarenje samouprave ali ne i pravo na unilateralno otcepljenje. Ako UN ne daju pravo autohtonim narodima na otcepljenje na koje pravo mogu drugi narodi da se pozivaju da bi opravdali svoje prirodno pravo na unilateralno otcepljenje?

I konačno, ako ovo prirodno pravo pripada Albancima sa Kosova, zašto onda Srbi sa Kosova ne bi imali isto prirodno pravo da se otcepe od Kosova?

U svakom slučaju, kad bi takvo pravo postojalo, onda bi ga trebalo primeniti i na Srbe koji žive na Kosovu.

Zaključak:

Unilateralno proglašenje nezavisnosti nije samo ratni čin protiv Srbije. U ovom posebnom slučaju zbog pravnih garancija iz 1244 unilateralno proglašenje nezavisnosti bi takodje bio i čin protiv pravnog sistema UN.

U toku jednog dana, građani Srbije koji žive na Kosovu će postati stranci, granice jedne demokratske države biće promenjene i Ustav će biti suštinski prekršen unilateralnim aktom koji umanjuje demokratski potencijal jedne zemlje za milione građana. U slučaju nasilnog konflikta unilateralno samoproглаšenje "države Kosovo" bilo bi predmet Ženevskih konvencija.

Iz tog razloga, svi predlozi koji idu izvan 1244 moraju da naznače kako Savet bezbednosti treba da usvoji novu rezoluciju ili da bar izmeni postojeću.